БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

261 (6696) | 1953 оной декабриин 13, воскресенье | Сэн 20 мүнгэн.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлгын хэмжээе дээшэлүүлхэ

Коммунистическэ байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэ хадаа марксизм-ленинизмын үндэһэ һууринуудые шудалхыень, партиин ба гүрэнэй дотоодын, гадаадын политикые, наукын, техникын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые гүнзэгыгөөр мэдэхыень партийна, советскэ ба хүдөө ажахын кадрнуудһаа эринэ. Политическэ ба научна эрдэмые пропагандалга творческо ажалдань хүдэлмэришэн ангида колхозно тариашадта, советскэ интеллигенцидэ туһална.

Иимэһээ Коммунистическэ парти ба Советскэ правительство ажалшадай политическэ болон культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ тушаа туйлай ехэ анхарал оролдолго гаргана, эрдэм шудалхын тулада тэдэнэртэ бүхы шухала условинуудые байгуулжа үгэнэ.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна общёствын Бурят-Монголой отделенидэ 900 гаран бодото гэшүүд, 200 мүрысэгшэ гэшүүд тоологдоно. Общёствын гэшүүдэй дунда научна хүдэлмэрилэгшэд, инженернүүд ба технигүүд, агрономууд ба зоотехнигүүд, багшанар ба врачууд, партийно-советскэ эдэбхитэд, түрүү хүдэлмэришэд, колхознигууд бии.

Общёствын республиканска отделениин һаяхан болоһон конференци политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ талаар тус отделени нилээд ехэ хүдэлмэри хээ гэжэ тэмдэглээ. Һүүлэй жэл хахадай турша дотор общёствын лекторнүүд 5 мянга шахуу лекци уншажа, тэдээнииень 290 мянган хүн шагнаһан байна.

Гэхэтэй хамта, конференци болбол общёствын республиканска отделениин ажал-ябуулгада бии байһан ехэхэн дутагдалнуудые элирүүлээ. Общёствын отделениин хүдэлмэриин далайса ба идейнэ хэмжээнь коммунистическэ байгуулалтын зорилгонуудһаа үшөөл холо гээгдэжэ ябана, ажалшадай улам ургаһан духовно эрилтэнүүдые ханганагүй. Общёствын Закаменай, Зэдын, Заиграйн, Прибайкальска аймагуудтахи отделенинүүд илангаяа муугаар хүдэлмэрилнэ.

Лекцинүүдэй темэнь үшөөл үсөөн байна. Марксистско-ленинскэ теориин шухала асуудалнуудаар, советскэ гүрэнэй дотоодын ба гадаадын политика тухай, ажахын социалистическэ системын капиталистическэ системэһээ үлэмжэ һайн тухайнь, СССР-эй арадуудай хани барисаан тухай, советскэ патриотизм ба пролетарска интернационализм тухай лекцинүүд үсөөнөөр уншагдана. Естественно-научна ба техническэ эрдэм дэлгэрүүлхэ пропаганда, мүн атеистическэ пропаганда һулаар ябуулагдана. Бурят-монгол хэлэн дээрэ лекцинүүд тон үсөөн уншагдана.

Олон лекцинүүдэй идейнэ ба научна хэмжээн үшөөл доодо хэмжээндэ байһаар. Теори шудалалгада хоохоор сээжэлдэхэ ёһоор, догматическаар хандаха ябадал зарим лекцинүүд дотор тохёолдоно. Общёствын зарим гэшүүд лекцинүүдые республикын ажахын ба культурна байгуулалтын практическа тодорхой зорилгонуудтай холбоогүйгөөр, юрэнхыгөөр зохёоно.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгын хэрэгтэ политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ общёствын үүргэ КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоол дотор элеэр тодорхойлогдонхой. Тус общёство хадаа хүдөө ажахын талаар лекционно пропагандые колхозууд болон МТС-үүдтэ, илангаяа тэдээнэй үйлэдбэриин шиидхэхы участогуудта һайжаруулха, энэ хүдэлмэридэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон түрүүшүүлые үргэнөөр хабаадуулха ёһотой. Гэбэшье, общёствын республиканска отделени хүдэлмэреэ удаанаар шэнэдхэн табижа байна. Хүдөө ажахын эрдэм дэлгэрүүлхэ пропаганда мүнөө хүрэтэр хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Һүүлэй үдэрнүүд хүрэтэр общёствын правлени КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй материалнуудые пропагандалха тодорхой түсэбгүй байгаа. Малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда лекцинүүд илангаяа үсөөнөөр уншагдана. Жэшээлхэдэ, сентябрь ба октябрь соо общёствын хүдөөгэй лекторнүүдэй уншаһан 298 лекци сооһоо малажалай фермэнүүдтэ оройдоо 31-ниинь, МТС-үүдтэ 74-ниинь уншагдаа. Тиихэдэ Бичурын, Закаменай ба Сэлэнгын аймагуудта малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда нэгэшье лекци уншагдаагүй.

Общёствын республиканска отделениин хүдэлмэридэхи эдэ ехэхэн дутагдалнууд юун дээрэһээ гарааб гэхэдэ, общёствын отделениин правлени ба президиум аймагууд болон городуудтахи отделенинүүдээ мууса хүтэлбэрилөө, тэдэнэртэ ёһотой һайн туһаламжа үзүүлээгүй, секцинүүдэй ёһотой творческоор хүдэлмэрилхэ ябадал туйлажа шадаагүй. Общёствын гэшүүдэй үүсхэл оролдолго һулаар хүгжөөгдэнэ. Мүнөө үедэ общёствын гэшүүдэй хахадһаа үсөөнхидэй лекционно пропагандада хабаадуулагдажа байһан ябадал энээниие гэршэлнэ.

Партиин зарим аймагуудай ба городской комитедүүд общёствын нютагуудтахи отделенинүүдэй хүдэлмэрие һулаарударидана, муугаар хинана, тэдэнэртэ зохихо туһаламжа үзүүлнэгүй, идеологическа хүдэлмэриин энэ шухала участогта зохихо анхарал хандуулнагүй. Партиин Закаменай, Прибайкальска, Сэлэнгын, Иволгын айкомууд общёствын отделенинүүдэй эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо тэдээнэй тоосоое нэгэшье дахин шагнаагүй, ажал-ябуулгыень шалгаагүй, муу хүдэлмэритэйнь эбсэжэ байгаа. Партиин айкомууд ба горкомууд общёствын отделенинүүдэй хүдэлмэрие хододоо ударидажа, тэдэнэртэ бодото туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Зорилго юуб гэхэдэ, общёствын республиканска отделениин, тэдээнэй нютагуудтахи организацинуудай хүдэлмэридэхи ехэхэн дутагдалнуудые эрид шууд усадхажа, политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлгын хэмжээе үргэхэ хэрэгтэй. Хүн зондо уншагдадаг бүхы лекцинүүд ажабайдалтай, мүнөө үеын эрилтэнүүдтэй нигта холбоотой, шагнагшадта тон ойлгостой байха ёһотой.

Лекционно пропаганда болбол советскэ арадай хододоо ургажа байдаг материальна ба культурна эрилтэнүүдые эгээ ехээр хангаха гэһэн тон шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ зорюулагдаһан Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын хэмжээ-ябуулгануудые бүхы талаһаань харуулжа байха ёһотой. Хүдөө ажахын пропагандые колхозууд болон МТС-үүдтэ үргэнөөр дэлгэрүүлгэдэ онсо анхарал хандуулха, мичуринска агробиологическа наукын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ, хүдөө ажахын культурануудай ургаса, малажалай ашаг шэмэ яажа дээшэлүүлэгдэнэб, хүдөө ажахын техникые яажа түйсэд һайнаар ашаглахаб гэжэ тайлбарилха хэрэгтэй.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлгые үргэдхэхэ, тэрээнэй идейнэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, республикын ажалшадай улам ургажа байгаа идейнэ ба культурна эрилтэнүүдые гүйсэд хангаха гээшэ общёствын республиканска отделениин хүндэтэ зорилго мүн.

БМАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Арадай ульгэршэ А. А. Тороевые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Бурят-Монголой литературна творчествые хүгжөөхэ хэрэгтэ габьяатай байһанайнь түлөө, мүн түрэһэнһөөнь хойшо 60 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан арадай ульгэршэ Аполлон Андреевич Тороевые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. ЛОБСАНОВ.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй байшан.
1953 оной декабриин 12.

ТЕЛЕГРАММА

Чехословацка Республикын Президент

нүхэр Антонин ЗАПОТОЦКИДО

ПРАГА.

Хани барисаан, харилсан туһалалсалга ба дайнай хойто тээхи хани харилсаан тухай советско-чехословацка Договорой баталагдаһаар 10 жэлэй ойн үдэрөөр ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө ба минии өөрымни үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй амаршалгануудые тогтоон абахыетнай, нүхэр Президент, Танине гуйнаб.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум өөрынгөө арадай-демократическа гүрэниие бэхижүүлхэ, хани барисаата Чехословакиие хэлбэришэгүйгөөр дэбжээхэ ба һалбаруулан хүгжөөхэ, эб найрамдалай болон уласхоорондын аюулгүй байдалай интересүүдтэ советско-чехословацка хани барисаа батадхаха хэрэгтэ саашадаа амжалтануудые туйлахыень чехословацка арадта хүсэнэ.

К. ВОРОШИЛОВ.

ТЕЛЕГРАММА

Чехословацка Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ

нүхэр Вильям ШИРОКИДО

ПРАГА.

Советскэ Союзай ба Чехословацка Республикын хоорондо хани барисаан, харилсан туһалалсалга ба дайнай хойто тээхи хани харилсаан тухай Договорой баталагдаһаар 10 жэлэй ойтой дашарамдуулан минии үнэн зүрхэнэй амаршалгануудые тогтоон абахыетнай, нүхэр Түрүүлэгшэ, Танине ба Чехословацка Республикын Правительствые гуйнаб.

Энэ Договор хадаа Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдалые бэхижүүлгэдэ туһалжа, манай оронуудай шухала интересүүдтэ харюусана гэжэ үнгэрһэн 10 жэл гэршэлбэ. Германска милитаризмые һэргээхэ гэһэн һэдэлгэнүүд Европын эб найрамдал хүсэгшэ бүхы арадуудай һанаае ёһотойгоор зобоожо байһан илангаяа мүнөө үедэ Договорой удхашанарынь ургана.

Арадай-демократическа Чехословацка Республикые бэхижүүлхэ ба һалбаруулан хүгжөөхэ хэрэгтэ саашадаа амжалтануудые туйлахые ахадүү чехословацка арадта ба Танда өөртэтнай хүсэнэб.

Европодо эб найрамдал батадхалгын интересүүдтэ, манай оронуудай арадуудай аша туһада Советскэ Союзай болон Чехословацка Республикын эбдэршэгүй хани барисаан ба хани харилсаан бэхижэг лэ.

Г. МАЛЕНКОВ.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Президиумдэ,

нүхэр Климент Ефремович ВОРОШИЛОВТА

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Соведтэ,

нүхэр Георгий Максимилианович МАЛЕНКОВТО

МОСКВА.

Хүндэтэ нүхэд!

Хани барисаан, харилсан туһалалсалга ба дайнай хойто тээхи хани харилсаан тухай советско-чехословацка Договорой баталагдаһаар 10 жэлэй ойе бүхы чехословацка арадай баяртайгаар тэмдэглэжэ байһан үдэртэ манай дулэтэ, үнэн зүрхэнэй баяр амаршалгануудые, мүн коммунизмын гэрэлтэ хяра үндэрнүүд тээшэ урагшаа эршэмтэйгээр ябажа байгаа агуухэ советскэ арадта чехословацка арадай дуралан талархадаг, үнэн хани барисаатай ба баяр баясхалантай байһанай найдуулгануудые тогтоон абыт.

1943 оной декабриин 12-то Москвада баталагдаһан советско-чехословацка Договор хадаа бэеэ даанхай байдалые ба али алинайнгаа интересүүдые эрид шууд хүндэлхэ ябадал дээрэ үндэһэлэгдэһэн, түүхэ соохи арадуудай хоорондын шэнэ харилсаануудай тодорхой гэршэ болоно. Арадуудай хоорондохи эб найрамдалай ба хани барисаанай ленинско-сталинска политикын үзэлөөр баталагдаһан, пролетарска интернационализмын, арадуудай тэгшэ эрхын ба хани барисаанай принципүүдээр нэбтэрһэн энэ Договор Чехословакиин ба Советскэ Союзай хоорондо нигта союзай, ахадүүгэй хани харилсаанай бата бэхи үндэһэ табиһан, советско-чехословацка харилсаануудһаа гадна, манай Эхэ ороной түүхэдэ гайхамшагта хубилалта болоһон байна.

Советскэ Союзай сэгнэшэгүй ехэ, шэн зоригто туһаламжань фашистска богоолшолгоһоо сүлөөрэлгые манай Эхэ орондо асараа. Сүлөөлэгшэ алдарта Советскэ Армиие чехословацка арад өөрынгөө орон дотор инаг дуратайгаар ба баяр баясхалантайгаар амаршалаа. Манда Советскэ Союзай дайшалан олгоһон эрхэ сүлөө хадаа түүхэ соо шэнэ замые, сүлөөтэ Эсэгэ орон доторхи зол жаргалта, социалистическэ ерээдүйдэ юшохо замые шэлэн олохо арга боломжо манай арадта үгэһэн үнэн бодото эрхэ сүлөө гээшэ. Манай байгуулалтын бүхы һалбаринуудта манда Советскэ Союзай үзүүлдэг һайн һанаата ахадүүгэй туһаламжа ба тон дуратайгаар, үнэн сэдьхэлтэйгээр манда Советскэ Союзай дамжуулан үгэдэг барагдашагүй баян дүй дүршэл хадаа экономико болон культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжалтануудые манай арадай туйлаха, манай бүхы ажалшадай ажабайдалай хэмжээ болон ажана байдалыень саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ ябадалда туһалба.

Мүнөө үедэ чешскэ ба словацка арадууд манай орондо социализм байгуулгын хэрэгтэ амгалан, зохёон бүтээхэ ажал хэжэ шадаха байна, ушарынь Советскэ Союзтай ба эб найрамдалай хүсэн түгэлдэр, илагдашагүй лагериин бусад оронуудтай байгуулһан союз болон хани барисаан манай Эхэ ороной уласхоорондын байдалые бэхижүүлнэ, тэрэнэй бэеэ даанхай байдал ба амгалан байдал хангана, Мюнхенскэ трагеди хэзээдэшье, ямаршье формоор дабтагдахагүй юм гэжэ тэрэниие найдуулна. Арадуудай хоорондохи хани барисаанай түлөө, эб найрамдалай түлөө Советскэ Союзай эрэлхэг зоригтой, героическа тэмсэл болбол манай Эхэ ороной зол жаргалта ерэхэ сагай түлөө тэмсэл нэгэн доро болоно. Тиимэһээ энэ тэмсэлдэ манай арад Советскэ Союзтай зэргэлээд хэлбэришэгүйгөөр ябана, уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулгада, уласхоорондын арсалдаата бүхы асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэлгэдэ зорюулагдаһан тэрэнэй оролдолгые бүхы хүсөөрөө дэмжэнэ.

Хани барисаан, харилсан туһалалсалга ба дайнай хойто тээхи хани харилсаан тухай советско-чехословацка Договорой баталагдаһаар 10 жэлэй ойн алдарта үдэртэ, мүнөөдэр, бүхы чехословацка арад үнгэрһэн үедэ тэрээндэ энэ Договорой ямар удхашанартай байһаниие баяр баясхалантайгаар, инаг дуратайгаар дахин һанана, өөрынгөө ерээдүйдэ тэрэнэй агуухэ удхашанартай байхыень тэрэшэлэн мэдэрнэ. Советскэ Союзтай хани барисаан ба союз манай Эхэ ороной бэеэ даанхай байдалай, аюулгүй байдалай, эб найрамдалай, зол жаргалай ба һалбаран хүгжэлтын үндэһэ мүн.

Советскэ болон чехословацка арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан ба союз мандаха болтогой!

Алдарта Советскэ Союз мандаха ба улам ехэ хүсэтэй болохонь болтогой, илагдашагүй героическа советскэ арад хүгжэн мандаха болтогой!

А. ЗАПОТОЦКИЙ,
Чехословацка Республикын Президент.

В. ШИРОКИЙ
Чехословацка Республикын Правительствын Түрүүлэгшэ.

Прага город, 1953 оной декабриин 12.

ТЕЛЕГРАММА

Чехословацка Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр

нүхэр Вацлав ДАВИДТА

ПРАГА.

Советскэ Союзай ба Чехословацка Республикын хоорондо хани барисаан, харилсан туһалалсалга ба дайнай хойто тээхи хани харилсаан тухай Договорой баталагдаһаар 10 жэлэй ойтой дашарамдуулан, минии үнэн зүрхэнэй амаршалгануудые, нүхэр Министр, тогтоон абыт.

Чехословакиин ба Советскэ Союзай хоорондохи ахадүүгэй хани барисаан, нигта хани харилсаан манай арадуудай интересүүдтэ, тэрээнтэй хамта, европейскэ аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал батадхаха хэрэгтэ саашадаашье найдамтайгаар алба хэхэ юм гэһэн бата этигэлээ мэдүүлхыемни зүбшөөгыт.

В. МОЛОТОВ.

Хүндэтэ нүхэр Вячеслав Михайлович МОЛОТОВТО

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо ба СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министртэ

МОСКВА.

Хүндэтэ нүхэр Министр,

Хани барисаан, харилсан туһалалсалга ба дайнай хойто тээхи хани харилсаан тухай чехословацко-советскэ Договорой баталагдаһаар 10 жэлэй ойтой дашарамдуулан, өөрынгөө үнэн зүрхэнэй, дулэтэ баяр амаршалга Танда эльгээхыемни зүбшөөрыт. 1953 оной декабриин 12-то Москвада чехословацко-советскэ союзническа Договорые баталалга хадаа Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин илалтаһаа эхилээд советскэ арадта манай арадай үзүүлжэ байһан хани барисаанай ба ахадүүгэй баяр баясхалангай гүн гүнзэгы мэдэрэлые харуулна. Фашистска булимтарагшадай дарлалта доро манай арадай зобожо, туһаламжа ба сүлөөрэлгые зүрхэндөө хэлбэришэгүй найдамтайгаар хүлеэжэ байһан дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ энэ мэдэрэл улам гүнзэгы болоһон юм. Имагтал алдарта Советскэ Армиин добтолгын илалта манай арадта туһаламжа ба сүлөөрэлгэ асараа. Сүлөөлэлгын һүүлээр Советскэ Союзтай байгуулагдаһан хани барисаан ба союз арадай-демократическа шэнэ Чехословацка Республикын гадаадын политикын гол принцип болобо. Гадаадын политическэ бүхы ябуулгануудтаа манай Эхэ орон Советскэ Союзтай байгуулһан хани барисаан ба союзда этигэл найдамтайгаар, бүрин түшэглэжэ шадаха юм. Советскэ Союзтай байгуулһан хани барисаан ба союз зол жаргалта социалистическэ ерээдүй байдалайнь эгээн лабтай найдабари болоно гэжэ чехословацка арад тодорхойгоор ойлгоно, тиимэһээ, хүндэ бэрхэ туршалгын ба ядаран зоболгын жэлнүүдтэ өөрынгөө абаһан эгээн үнэтэй нангин зүйл гээшэ гэжэ энэ хани барисаа ба союзые хододоо хадагалан абажа ябаха юм. Уласхоорондын арсалдаата бүхы асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэхэ ба дэлхэйн шэнэ дайнай аюул зайсуулха аргаар, бүхы хүн түрэлтэнэй эгээн ехэ үнэтэй юумэ болохо—бата бэхи демократическа эб найрамдал сахихын түлөө сусаршагүйгөөр тэмсэжэ байгаа Советскэ Союзтай зэргэлээд Чехословаки хододоо үнэн сэхээр тэмсэхэ юм.

Чехословацко-советскэ хэтэ мүнхын хани барисаан мандаха болтогой!

Агуухэ Советскэ Союзай этигэл найдамтайгаар хүтэлбэрилдэг эб найрамдалай илагдашагүй лагерь мандаха болтогой!

ВАЦЛАВ ДАВИД
Чехословацка Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр.

Украинска ССР. Колхозуудай түрүүлэгшэнэрые бэлэдхэхэ талаар Николаевска хүдөө ажахын дунда һургуулида һуралсалай энэ жэлдэ колхозно үйлэдбэриин 270 гаран түрүүшүүл һуралсана. Һургууляа дүүргээд, һурагшад младша агрономой мэргэжэл абана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хоёрдохи жэлээ һуралсажа байгаа Социалистическэ Ажалай Герой Н. Г. Мельниченко (баруун гарһаа) ба Е. А. Бугаенко гэгшэд лаборатори соо байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Поезднуудай ябалгын үбэлэй график

Декабриин 10 ба 11-нэй һүниһөө эхилэн ороной түмэр замууд үбэлэй графигаар хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Ашаанай поезднууд олооргоо ябадаг болохонь. Урал, Сибирь болон Донбасста ашаа зөөлгэ нилээд ехэ хэмжээтэй болохо байна. Суглуулга-хубаалгын вагонуудтай ашаанай поезднууд болон составууд арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые буулгаха ба зөөхэ талаар город хоорондын багахан станцинуудые дүүрэн хангаха ёһотой гэжэ шэнэ графигаар хараалагдана. Шэнээр байгуулагдаһан станцинуудые мүн лэ эдэ поезднууд хангаха байна. Энээнһээ гадна, һүнэй продуктнуудые зөөхэ түргэн ябадалтай ашаанай 150 гаран поезднууд ябажа байхаар хараалагдана. Эдэ поезднуудай ябасань сүүдхэ соо 450 километрһээ доошо бэшэ юм.

Үбэлэй график поезднуудай зунай сагай шэгнүүртэ нормые тэрэ хэбээрнь үлөөнэ. Мүн локомотивуудай эрьесын графигууд нэгэн доро зохёогдобо.

Поезднуудай ябалгын шэнэ график хадаа вагонуудай эрьесые түргэдхэхэ, локомотивуудай сүүдхын дунда хэмжээнэй ябасые түргэдхэхэ, машинистнуудта нэрлэжэ даалгагдаһан расписаниин ёһоор хүдэлмэри эмхидхэхэ ябадалые хараална.

(ТАСС).

Колхознигууд хубидаа малтай болоно

КИЛЕМАРИ. (Марийска АССР), декабриин 9. (ТАСС). «Пробуждение» гэжэ олон һалбарита хүдөө ажахын артель жэлһээ жэлдэ баяжана, тэрэнэй олзо доход ургана. Колхознигуудай материальна ажаһуудал элеэр һайжарна.

Ниитынгээ малажалые хүгжөөжэ, хүдөө ажахын артелиин правлени хадаа колхозойнгоо гэшүүдые малтай болгохын тула оролдоно. Правлени хамтын суглаанай зүбшөөлөөр колхознигуудта 80 тугал, хонид ба поршоонхо, 5 һаамхай үнеэ худалдаба. Мүнөө айл бүхэн үнеэтэй болонхой. Колхознигууд ажалта үдэртөө малай үбһэ тэжээл ехээр абаба.

Бүхыдөө район соо богонихон сагай турша дотор 126 айл үнеэтэй болоо, мянга гаран айл гахайтай, хони ямаатай болоо. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал колхознигуудай хубиин мал олошоруулха талаар амжалта туйлаагүй нэгэшье колхоз байхагүй.

Заводуудай шэнэ продукци

ХАРЬКОВ, декабриин 9. (ТАСС). Городой промышленна предприятинуудай коллективүүд үргэн хэрэглэлэй товарнуудые ехээр бүтээн гаргана, ассортиментыень үргэдхэнэ.

Транспортна машина бүтээлгын заводой үргэн хэрэглэлэй цех никелированнэ ба алюминиевэ амһарта үйлэдбэрилгые хоёр дахин үргэлхэеэ. Мүнөө үхибүүдэй оро, «Чудо» гэжэ пеэшэн ба ажалшадта шухала хэрэгтэй бусад зүйлнүүдые гаргадаг болоо.

Сталинай нэрэмжэтэ электромеханическа завод температурыень хубилгадаг тусхай утюгуудые бэлэдхэжэ эхилбэ. Үсэгэлдэр шэнэ түхэлэй түрүүшын утюгууд худалдаа наймаанай организацинуудта эльгээгдээ. Мүнөө хубсаһа угаалгын машинанууд үйлэдбэрилэгдэдэг болобо.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партийнабэшэ эдэбхитэд— парторганизацинуудай түшэг мүн

Партийна эдэбхитэдтэй, олониитэтэй холбоо барисаатай байдаг тула партийна эхин организацинуудай хүсэ ехэтэй байдагынь мэдээжэ. Энэ хадаа олохон партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриин дүй дуршэлһөө эли тодоор харагдана.

Партийнабэшэ үргэн олон эдэбхитэдтэй холбоо барисаатай саг үргэлжэ үргэдхэдэг, колхозой ба партийна организациин үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тэдэниие элсүүлдэг дээрэһээ манай түрүү колхозуудай, жэшээлхэдэ, Тельманэй, Карл Марксын, Маленковой нэрэмжэтэ ба бусад зарим артельнуудай партийна организацинууд ажахын политическэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ туйлаадаг байна.

Эдэ партийна организацинууд ниитын хүдэлмэридэ партийнабэшэ эдэбхитэдые олоор холбуулдаг зандаа. Бэлэдхэл һайнтай партийнабэшэ эдэбхитэд бригада болон фермэнүүд дээрэ агитационно-ниитын хүдэлмэри ябуулна, парторганизацинуудай бусад саг зуурын даалгабаринуудые дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, Маленковой нэрэмжэтэ артелиин партийна организаци тус тус даалгабаринуудые партийнабэшэ эдэбхитэдтэ үгэжэ, тэдэнэй творческо үүсхэлые ба самодеятельностиие хүгжөөнэ. Партийнабэшэ эдэбхитэдтэй саг үргэлжэ хүдэлмэри ябуулдаг дээрэһээ энэ партийна организаци эдэбхитэд олонтой болонхой. Жэшээлхэдэ, тэжээл бэлэдхэлэй бригадын бригадир Б. Г. Цыбиков партийна гэгээрэлэй системэдэ һуралсана, партийна нээмэл суглаанда ходоо хабаадана юм. Мүнөө нүхэр Цыбиков партийна зэргэдэ орохо бэлэдхэл хэжэ байнхай. Тэрээнэй хүтэлбэрилдэг бригада сабшалангайнгаа газар дээрэ үтэг-хүүлгэ мүнөө гаргажа байнхай. Энэ хүдэлмэри түсэбэй ёһоор эмхитэй гурмтайгаар хэгдэнэ. Тэрэшэлэн тарянажалай № 3 бригадын бригадир Д. Буянтуев, һаалишан Хайдапова болон бусад партида орохо гэжэ бэлэдхэжэ байна. Колхозоо эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлхын, колхозникуудай материальна ба культурна хэмжээе дээшэлүүлхын тулада эдэ нүхэд бүхы хүсэ шадалаа, дүй дуршэлөө гарган хүдэлмэрилдэг юм.

Партийнабэшэ эдэбхитэдэй үүсхэл эдэбхиие ба самодеятельностиие хүгжөөхын тулада артелиин хэрэгүүдые хүтэлхэ демократическа үндэһэ һууриие наринаар сахиха, колхозникуудай, хамтын суглаануудые бэлэдхэл һайнтайгаар үнгэргэхэ, шалгалта хаһа саг соонь үнгэргэжэ, шалгалтын комиссиин хүдэлмэриин дүнгүүдые правлениин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэхэдээ эдэбхитэдые — жиирэй колхозникуудые уриха гэжэ партийна эхин организацинуудай олохон секретарьнууд тон зүб тоолоно.

Мүн Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци эдэбхитэд олонтой. Тэдэнэй һанамжануудта анхарал ехээр хандуулдаг, олониитэтэй хүдэлмэрилхэдөө тэдэндэ түшэглэдэг юм.

Олохон партийна организацинуудта партийнабэшэ эдэбхитэд политическэ һуралсалда хабаадуулагданхай. Аймаг дотор 150 үлүүтэй партийнабэшэ эдэбхитэд коммунистнуудтай хамта партийна гэгээрэлэй системэдэ һуралсана.

Партийнабэшэ эдэбхитэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партийна нээмэл суглаанууд ехэ удхашанартай. Манай аймагай партийна эхин организацинуудта нээмэл суглаанууд олоор үнгэргэгдэдэг. Үнгэргэгдэһэн партийна суглаануудай гурбанайнь нэгэ хуби нээмэл байгаа. Партийнабэшэ эдэбхитэдые урилсажа үнгэргэгдэһэн партийна нээмэл суглаанууд жиирэй хүдэлмэришэд ба колхозникуудтай парторганизациин холбоо барисаагаа бэхижүүлжэ байһые гэршэлнэ.

Парторганизацинуудай олохон секретарьнууд ба бюрогой гэшүүд партийнабэшэ эдэбхитэдтэй өөһэдөө ходо хөөрэлдэжэ байдаг, тэдэнэй хүдэлмэри ба байдал тухай саг үргэлжэ һонирходог юм.

Галуута-Нуурай рудоуправлениин цеховой парторганизацинууд, колхозууд болон МТС-үүдэй парторганизацинуудай секретарьнуудтай семинар үнгэргэхэдөө партиин айком хадаа партийнабэшэ эдэбхитэдтэй ябуулагдаха хүдэлмэри тухай асуудал зорюута табидаг байна юм.

Имагтал өөрынгөө хүсөөр, эдэбхитэдэй һанамжые хараадаа абангүйгөөр, тэдэндэ түшэглэнгүйгөөр, түрүүшүүлэй дүй дуршэлые хэрэглэнгүйгөөр бүхы асуудалнуудые шиидхэжэ хэрэгтэй һэдэг партийна организаци ажахын-политическэ кампаниин ябуулгада ажалда туйлажа шадахагүй байһаниинь эли. Гэхэ зуура, зарим партийна организацинууд, жэшээлхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудай партийна организацинууд партийнабэшэ эдэбхитэдые хүмүүжүүлхэ талаар ямар нэгэн нүлөө ехэтэй хүдэлмэри ябуулдаггүй, партийна суглаануудые үнгэргэжэ, шухала асуудалнуудые шиидхэлдээ эдэбхитэдые хабаадуулдаггүй байна. Эдэ партийна организацинуудай коммунистнууд партийнабэшэ жиирэй колхозникуудтай холбоо барисагүй байдаг дээрэһээ, тэдэнэйнь нютагайнгаа коммунистнуудые мэдэхэшьегүй байха юм.

Зарим партийна организацинууд партийнабэшэ эдэбхитэдтэй хэһэн хүмүүжүүлхэ ажалайнгаа дутуунууд ба дурадхалнуудта анхарал багаар табидаг. Тэдэниинэ ажал хүдэлмэрээ ябуулахада тэдэ ажалтанууд ба дурадхалнуудыень хараадаа абадаггүй байна. Аймагай партийна организацида партийнабэшэ эдэбхитэдтэй ябуулагдадаг хүдэлмэриин дутуунууд ба алдуунууд гараад гэхэдэ, партиин айком хадаа партийна эхин организацинуудтай ябуулдаг талаар бага эрилтэ хэдэг, эдэбхитэдтэй ябуулха хүдэлмэри һайжаруулха тухай хаһа саг соонь һануулдаггүй, энэ хүдэлмэриин дүн дуршэлые һулаар согсолжо шэнжэлдэггүй байна.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн партийна эхин организацинууд хадаа партийнабэшэ эдэбхитэдтэй ябуулха хүдэлмэриие һайжаруулха тухай саг үргэлжэ анхарал хандуулха зэргэтэй. Деревнидэ шэнэ социалистическэ байгуулалтын түлөө, колхозууд ба МТС-үүдэй түлөө, тэдэниие эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй үедэ партиин хэрэгтэ үнэн шударга хэдэн зуун эрхим һайн эдэбхитэд манайда урган гараа. Тэдэнэр хадаа партийна эхин организацинуудай хүтэлбэреэр партиин хараа шугамые бодото хэрэг дээрэ шууд бэелүүлнэ. Энээниие юун гэршэлнэб гэхэдэ, промышленна предприятинуудһаа хүдөө гаража, колхозууд болон МТС-үүдтэ хүдэлмэрилхые олон хүнүүд хүсэнэ. Тэрэшэлэн колхозно үйлэдбэриин харюусалгатай участок болохо малажал дээрэ үбэлэй үедэ хүдэлмэрилхые хүсэгшэд баһал олон юм.

Партийнабэшэ эдэбхитэдые хүмүүжүүлхэ талаар партиин айкомой хүдэлмэридэ горьтой дутуунууд бии. Энэ юу гэршэлнэб гэхэдэ, үйлэдбэриин түрүүшүүл партиин зэргэдэ үсөөнөөр абтана. Тиихэдэ, түрүү малшад, механизаторнууд, шахтёрнууд ба паровозникууд манай аймагта олон юм.

Партиин айком хадаа партийнабэшэ эдэбхитэдтэй ябуулха хүдэлмэри һайжаруулха талаар зохихо хэмжээнүүдые абажа байна. Партийна суглаануудые партийнабэшэ эдэбхитэдэй хабаадалгатайгаар үнгэргэжэ, шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ ябадалда илангаяа ехэ анхарал хандуулна. Иимэ суглаанууд тон ехэ хүмүүжүүлхы удхашанартай байха юм.

Ц. Раднаев, КПСС-эй Сэлэнгын айкомой секретарь.

Һайнаар хүдэлмэрилдэг лекторскэ группа

Билютай тосхондо (Бичура) 5 багша, 1 агроном ба 1 врачһаа бүридэһэн лекторскэ группа хүдэлмэрилнэ. Лекторнууд һаяын үдэрнүүдтэ «Залуу үетэниие коммунистическээр хүмүүжүүлгэ тухай», «Эб найрамдал бэхижүүлгын ба арадуудай хоорондохи аюулгүй байдалай түлөө советскэ хүнүүдэй тэмсэл» гэһэн темэнүүдээр лекци уншаһан байна.

Мүн врач Чижипова һүнэй-товарна фермэ дээрэ «Грибково үбшэн ба тэрээнтэй тэмсэл» гэһэн темээр лекци һаяхан уншаа.

Ф. Степанов.

Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулагдана

Кяхтын аймагай Усть-Киранай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Колхозникуудта лекци уншалга эмхидхэгдэнэгүй. Колхозой центр дээрэ клуб бии аад, ходо хаалтатай байдаг, имагта һайндэрнүүдтэ нээгдэдэг.

Малажалай фермэ ба гүүртэнүүд дээрэ улаан булангууд түхеэрэгдэнгүй байһаар. Тиимэһээ малшад сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ аргагүйдэнэ.

Гадна, тус колхозой гэшүүдтэ кино үнинэй харуулагданагүй. Бригада ба фермэнүүдэй ажалшад энэ жэлэй туршада нэгэшье кинокартина хараагүй.

Колхозой правлени, партийна организаци ажалшадай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха, улаан булангуудые түхеэрхэ талаар дары хэмжээ абаха ёһотой.

И. Цыдыпов.

Улан-Удын паровозо-заһабарилгын завод республикын колхозуудай болон МТС-үүдэй трактор, комбайнуудай моторнуудые, металл отолдог станогуудые заһабарилха түсэбөө болзорһоонь 5 үдэр урид дүүргэхэ гэһэн уялга абаад, тэрээнээ бэелүүлжэ байна. Һаяхан заводой түрүү моторно цех жэлэйнгээ программые сум дүүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: моторно цехын түрүүшүүлэй нэгэн эрхим слесарь-хабсаруулагша коммунист Рабжа Шангинов Чесаныг МТС-эй тракторай заһабарилгаһаа гараһан моторые хабсаргажа байна.

М. Минеевэй фото.

СЭЛЭНГЫН АЙМАГАЙ МТС-үүдтэ

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ АМЖАЛТАНУУД

Селендумын МТС-эй механизаторнууд СССР-эй Конституциин һайндэрые ажалай амжалтануудаар угтаба. Тракторнуудай заһабарилгын хүдэлмэри эндэ графигай ёһоор ябуулагдана.

Илангаяа поршнево группые заһабарилгын узел (начальнигынь нүхэр К. Тютрин) һайнаар хүдэлмэрилнэ. Эндэ хүдэлмэрилэгшэд түсэбэй ёһоор ноябрь һара соо 11 поршнево группые заһабарилха ёһотой аад, 14-е заһабарилаа.

Мүн тэрэшэлэн блогой головконуудые заһабарилдаг узел (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Брянский) ноябрь һарын түсэбые 120 процент дүүргэбэ.

Станциин түмэршэ дархан Будажап Доржиев ба токарь Долгоржаб Чойжинимаева гэгшэд үйлэдбэриингөө түсэбые үдэр бүри 130 — 140 процент дүүргэнэ.

ГОРОДһОО ХҮДӨӨ ЕРЭБЭ

Комсомолец Леонид Малыгин урдань Улан-Удын паровозо-вагонно заводто слесарьээр хүдэлмэрилжэ байгаа.

«СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолой һүүлээр нүхэр Малыгин Сухын МТС-тэ ерэжэ, машинно-тракторна мастерскойн инструментальна цех тушаажа абаба.

Мүн тэрэшэлэн токарь-коммунист нүхэр Свиридов Городок городто хүдэлмэрилжэ байһанаа эндэ ерэбэ.

ЗОРИЛГОДОО ХҮРЭБЭ

Гурбан жэлэй саада тээ комсомолец Виктор Зеркальцев Селендумын мотор заһабарилгын заводто ерэжэ, түймэрһөө хамгаалгын дежурнаар хүдэлмэрилжэ эхилээ һэн. Энэ нүхэр заводой үйлэдбэридэ сэхэ хабаадалсаха, хүдөө ажахыда хэрэгтэй промышленна продукци өөрөө бүтээн гаргадаг болохо зорилготой байгаа. Теэд Виктор Зеркальцев мэргэжэлгүй байһан юм.

Виктор Зеркальцев слесариин мэргэжэлтэй болохо хүсэлтэйгөөр үйлэдбэриһөө таһарангүй техническэ минимумэй занятинуудта ябажа, заводой эрхим слесарьнуудай дүй дуршэлые шудалжа өөһөө багаа. Тиин нүхэр Зеркальцев автотракторна мотор заһабарилгын шадабаритай слесарь болоҗо шадаа. Тиигэжэ нүхэр Зеркальцев зориһон зорилгодоо хүрэбэ.

Комсомолец Зеркальцев мотор капитальнаар заһабарилха аргые гүнзэгыгөөр шудалһан, заводой эрхим слесарьнуудай нэгэниинь болоҗо, мүнөө 6-дахи разрядай мэргэжэлтэй болоо.

Виктор Зеркальцев үйлэдбэриингээ түсэбые үдэр бүри 120—130 процент дүүргэнэ.

Б. Ширсторов, манай корреспондент.

Тракторнуудые заһабарилга дээрэ узловой метод иигэжэ хэрэглэнэ

Хэжэнгын МТС-эй хүдэлмэриин дүй дуршэлһөө

Хүдөө ажахын хүдэлмэриие хаһа саг соонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхын тулада техникые зүбөөр хэрэглэжэ, машина бүхэнэй бүтээсые улам дээшэлүүлхэ зорилго машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй урда КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленум табиһан байна.

Техникые үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглахын тулада ябуулагдаха эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ-ябуулганuудай нэгэниинь хадаа тракторнуудые поточно-узловой методээр заһабарилга болоно. Узловой методээр машинануудые заһабарилга хадаа үйлэдбэриин бүтээсые дээшэлүүлдэг, узел бүхэнэй заһабарилгын шанарые һайжаруулдаг, заһабарилгын хэрэгсэлнүүдые зүбөөр хэрэглэлгэ хангадаг, мүн заһабарилгын үнэ сэнгые химдаруулдаг ба хүдэлмэриин хүсэ гаргалгые багадхадаг байна. Хүдөө ажахын машинануудые шанар һайнтайгаар заһабарилбал—хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар үнгэргэхэ үндэһэ һуури табигдадаг гээшэ.

Хэжэнгын МТС-эй механизаторнууд урда жэлнүүдтэшье, мүн энэ жэлдэшье тракторнуудые узловой методээр заһабарилжа байна.

Хүдэлмэриин хэмжээе болон орёо операцинуудые тааралдуулан, түхеэрэлтэнүүд болон зэр зэмсэгүүдээр дүүрэн хангажа, мэргэжэл шадабариин зэргээр механизаторнуудые узелнуудта хубаарилан табижа шадаһан дээрэһээнь заһабарилгын хүдэлмэри түрүүшын үдэрһөө һайнаар ябуулагдажа эхилээ. Энээнэй ашаар байгша оной IV квартал соо 29 трактор заһабарилха байгаа һаа, декабриин 10-най байдалаар 22 трактор заһабарилгаһаа гаргаһан байна.

МТС-эй мастерскойдо тракторнуудые заһабарилха технологическа процессууд хайшан гэжэ эмхидхэгдэнхэйб? Дүй дуршэл ехэтэй комбайнер нүхэр Гладких гэгшын хүтэлбэрилдэг бригада тракторнуудые мастерскойдо асаржа задалаад, детальнуудые угаадаг юм. Щелочно халуун растворто детальнуудай угаагдаһанай һүүлээр механик-дефектовщик детальнуудые шалгажа, заһабарилгада орохоор ба хэрэглэгдэхэеэ болиһон детальнуудые илгадаг байна. Иигэжэ детальнуудые шалгалга хадаа хэрэглэгдэхэеэ болиһон детальнуудые заһабарилгада оруулжа болохо гү, али шэнэдхэн заһабарилагдажа хэрэглэгдэхэ детальнуудые хаяжа болохо ябадалые усадхадаг байха юм. Иигэжэ шалгагдаһанай һүүлээр детальнууд болон частьнууд заһабарилгын узелнуудта заһагдахын тула хубаарилагдан үгтэдэг.

Тракторай двигатель юумэ үргэдэг кранаар үргэгдэжэ, хабсаралгын узелда ородог. Эндэ үндэһэн болон шатунна подшипнигуудыень тааруулдаг, коленчатэ ба хубаарилгын валнуудыень һуулгадаг ба моторыень хабсардаг байна. Мотор хабсархадаа хабсарагшад тусгаар механизмуудые хэрэглэжэ, хабсаралгын хүдэлмэриие түргэдхэдэг ба шанарыень һайжаруулдаг юм. Нүгөө узелда шатунна подшипнигууд точилдогдодог, поршневой группа шэгнүүрэйнгээ талаар тааруулагдадаг байна. Энэ узелда хүдэлмэрилжэ байһан МТС-эй ахалагша комбайнер Агафон Тихонович Федотов өөрынгөө хүдэлмэридэ һайнаар дуршэжэ, хүдэлмэридөө голодһо гаргахаяа болинхой. Тэрэ хадаа үдэрэйнгөө даалгабариие 180—200 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Блогой головконуудые заһабарилга ажал ехэтэй хүдэлмэри байһан тула тэрэниие 2 хүн дүүргэдэг юм. Нэгэ хүдэлмэридөө үни хүдэлмэрилхэдөө тэрээндээ мэргэжэжэ, дүй дуршэлтэй болоһон дээрэһээ тэдэнэр головконуудые юрэл һайн шанартайгаар заһабарилдаг болоо.

Дүй дуршэлтэй болоһон механизатор нүхэр Дымбрылов сцеплениин муфтануудые болон тоһоной насосуудые эрхим шанартайгаар заһабарилна. Тоһоной насосууд заһабарилагдаһанайнгаа һүүлээр тусгаар стенддэ туршалга гарадаг юм.

Комбайнер Доржи Гончиковой узелайхид тракторнуудай түлишын аппаратура болон электротүхеэрэлгые шадамараар ба мэргэжэл ехэтэйгээр шэнэдхэн заһабарилна. Тус узел хадаа зэр зэмсэгээр, түхеэрэлгэнүүдээр болон стенднүүдээр дүүрэн хангагданхай. Двигатель хабсаргадаһанай һүүлээр стенд дээрэ халуунаар ба хүйтэнөөр хүдэлгэгдэжэ, моторойнь хүсэн болон горючи гаргашалга шалгагдадаг юм. Шалгажа, дутуу дундануудые элирүүлжэ, тэдэниие зайсуулһанай һүүлээр мотор гүйсэд хабсаргадаха узелда орожо, хабсаргададаг байна. Тракторнуудай ходовой частьнуудые болон хойто мостнуудые заһабарилга хадаа мүн лэ харюусалгатай хүдэлмэри юм. Тракторна бригадын бригадир Гордей Кузьмич Матвеев энэ хүдэлмэридэ нилээд мэргэжэлтэй болоҗо, бортовой фрикционуудые болон диференциалнуудые заһабарихадаа үдэр бүри 1,5—2 нормо дүүргэдэг болонхой.

Тракторнуудай коподуудые, далиие, һуури болон кабиные заһабарилха хүдэлмэри тусгаар узелда даалгагданхай. Тус узелай хүдэлмэришэд эдэ детальнуудые заһабарилан гаргахадаа тэдэниие гоё һайханаар заһабарилха гэжэ ехэтэ оролдодог.

Бии байгаа түхеэрэлгэнүүд ба механизмуудые хэрэглэжэ, базисна детальнуудые заһабарилха орёо операциие нүхэр Базаржапов амжалтатайгаар дүүргэнэ. СХТЗ — НАТИ тракторай рамын хүндэлэн брусай цапфые заһабарилха хүдэлмэриие хүнгэдхэхын тулада мастерскойн хүдэлмэришэд электричествээр хүдэлгэгдэдэг шэнэ түхеэрэлгэ зохёоһон байна. Тэрээнээ мастерскойн хүдэлмэришэд һаяшаг туршажа үзөө. Энэ түхеэрэлгые хэрэглэһэнэй ашаар цапфые заһабарилха хүдэлмэри хүнгэн ба бүтээсэ ехэтэй болоо. Урдань энээндэ хоёр хүн хүдэлмэрилдэг байгаа һаа, мүнөө цапфые нэгэ хүн бэлэхэнээр точилдодог болонхой.

Узелнуудта тракторай детальнуудай заһабарилагдажа дүүрэһэнэй һүүлээр тэдэ хабсаралгын узелда оруулагдажа, тэндэ хабсаргадажа эхилдэг байна. Хабсаргадаад гараһан трактор МТС-эй усадьба дээрэ хэдэн часай туршада ябуулагдажа, туршалга хэгдэдэг. Хэрбээ туршалга хэхэдэ ямар нэгэн дутагдалнуудай гараа һаань, энэ дутагдалнуудые гаргаһан узелнууд тэдэнээ дары усадхадаг байха юм.

Мастерскойн цехүүдтэ заһабарилгын хэгдэжэ байха үедэ хиналта шалгалта хэхэ гээшэ ехэхэн удхашанартай. Хүдэлмэриин үедэ иимэ хиналта шалгалта хэжэ байхада заһабарилагшад хэжэ байһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг, голодһо гаргаха ябадал усадхагдадаг байна.

МТС-эй мастерскойдо ажал ехэтэй хүдэлмэринүүд механизацилагданхай. Тракторай моторые абаха, рамыень болон бусад хүндэ детальнуудые узелнуудта оруулхын тулада кран-балк тодхогдонхой. Тус кран-балкын тодхогдоһоной ашаар нэгэ хүн тракторай моторые абажа ба һуулгажа, ямаршье деталь болон узелые зөөжэ шадаха юм.

Съемнигууд, электрическэ дрельнүүд болон бусад механизмууд ба түхеэрэлгэнүүд үргэнөөр хэрэглэгдэжэ, заһабарилгада ажаллажа байһан механизаторнуудай хүдэлмэри нилээд хүнгэдхэгдэһэн байна. Узел бүхэндэ хүдэлмэриин байранууд таһалагданхай. Хүдэлмэриин һүүлээр зэр зэмсэгүүд тусгаар шкафууд соо хадагалагдадаг юм.

Гадна, Хэжэнгын МТС-тэ хүдөө ажахын бусад машинанууд мүн лэ поточно-узловой методээр заһабарилагдана. Энэ МТС 1953 оной 4-дэхи кварталда тракторна 26 плуг, 26 сеялкэ, 16 культиватор заһабарилха байһан аад, декабриин 10-най байдалаар 26 плуг, 30 сеялкэ, 21 культиватор заһабарилһан байна.

Трактор болон хүдөө ажахын бусад машинануудай заһабарилгые эрхим шанартайгаар, болзорһоонь урид дүүргэжэ, хабарай полевой хүдэлмэринүүдые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаха гэжэ шиидээд, Хэжэнгын МТС-эй механизаторнууд үйлэдбэриингөө бүтээсые дээшэлүүлээ. Токарь нүхэр Иванов, түмэршэ дархан нүхэр Арефьев, электрогагнуушан нүхэр Шульгин ба бусад ажалай эрхим амжалтануудые туйлана. Зарим механизаторнууд хэдэ хэдэн мэргэжэл шудалһан байха юм. Жэшээлхэдэ, комбайнер нүхэр Валеев токарна станогто хүдэлмэрилжэ, токариин мэргэжэлые шудалаа. Комбайнер нүхэр Коробенко хабсарагшын мэргэжэлые һайнаар шудалһан ба мүн хүдөө ажахын техникумдэ заочноор һуралсажа байна.

Мүнөө машинно-тракторна станцинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй болон бүхы механизаторнуудай, партийна болон советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гол зорилго хадаа трактор болон хүдөө ажахын машинануудые хаһа саг соонь эрхим һайн шанартайгаар заһабарилжа, хабарай полевой хүдэлмэринүүдые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаха ябадал болоно. МТС-үүдэй мастерскойнууд ороной ба республикын түрүү МТС-үүдэй дүй дуршэлнүүдые, хүдэлмэриин шэнэ методүүдые үйлэдбэридөө үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зэргэтэй.

Гэхэ зуура, манай республикын зарим МТС-үүд машинно-тракторна паркын заһабарилгые хуушарһан бригадна методээр ябуулжа байна. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй, Сухын, Кыренскэ болон бусад МТС-үүд поточно-узловой түрүү методые хэрэглэхэ тухай хэлсэбэшье, тэрэнээ хэрэг дээрэнь мүнөө хүрэтэр бэелүүлээгүй, харин хуушан бригадна методээрээ хүдэлмэрилжэ байха юм. Эгээл тиимэһээ дээрэ дурсагдаһан МТС-үүд тракторнууд болон хүдөө ажахын машинануудай заһабарилгые унжагайруулжа байна.

Практикада хэрэглэгдэжэ, үлүү һайн байһанаа харуулһан энэ түрүү узловой метод хадаа республикын МТС-үүдэй мастерской бүхэндэ нэбтэрүүлэгдэхэ ёһотой.

И. Абзаев, БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерствын МТС-үүдэй управлениин инженер.

Малшадта бүхы хүсөөрөө туһалхаб

Бургалтайн МТС-эй участково зоотехник Анна Овчинниковагай хөөрөөнһөө

Би 1952 ондо Улан-Удын зооветеринарна институт дүүргэжэ, зоотехник мэргэжэлтэй болоод, Ториин аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын таһагай зоотехник-экономист болоҗо томилогдоһон байгааб. «СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолтой танилсаад байхадаа МТС-эй зоотехник болоҗо, нэгэ колхоздо ажаллаха гэжэ шиидээ һэм. Тиин Бургалтайн МТС-эй зоотехник болоод, «Заветы Ильича» колхоздо ажаллажа байнаб.

Гэр байрагүй дээрэһээ ноябрь болотор колхоз дээрэ зөөжэ ерэжэ шадаагүйб. Имагтал ноябрь һарайаа эхилжэ, дүүрэн хүсөөрөө ажаллажа ороөб. Малай гүүртэ, фермэ, отаранууудаар ябажа, хүдэлмэрилтэйнь танилсааб, малшадай дунда хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөөб, алдуу дутуунуудыень элирүүлжэ, тэдэниие усадхаха талаар хэмжээ ябуулганууд хараалааб. Энэ колхоз үбһэ тэжээлээр бага юм. Тиигэбэшье, үбһэ тэжээлэ хэмжээгүй, тэжээлэй баланс табиагүй, октябрь һара соо үбһэ хоол үлүү ехые гаргашалһан, зелёнко ба соломоёо гүйсэд һуршиха абаагүй байба. Үбһэ тэжээл хэмжээжэ гаргаһанай һүүлээр тэжээлэй баланс табижа, фермэ, гүүртэ, отара бүхэндэ үбһэ хоол хубаарилааб. Малшадые тэжээлэй рационтой танилсуулааб, гүүртэ ба отара бүхэндэ кормушка хүүлээбди.

Малшадые советскэ зооветеринарна наукатай танилсуулхын түлөө гурбан жэлэй зооветеринарна курса эмхидхээбди. Нэгэдэхи жэлэйнь курсада 10 малшад, хоёрдохи жэлэйиндэнь 6 малшад һурана. Һуралсалаа октябриин нэгэнһээ эхилхэ байгаабди, гэхэдэ, ноябриин эхеэр эхилээбди. Мүнөө хоёр заняти үнгэргөө. Нэгэдэхи жэлэй эсэс болотор программын ёһоор хараалагдаһан материалаа дүүргэхэмнай лабтай.

Энэ жэлэй октябриин нэгэнэй байдалаар тус колхоз мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб адуугаар 110 процент, эбэртэ бодо малаар 100, хони ямаагаар 99,2, гахайгаар 84, тахягаар 40 процент дүүргэһэн байна. Ерэхэ жэлэй октябриин нэгэндэ мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб бүхы малаар 100-һаа доошо бэшэ процент дүүргэхэ, малайнгаа үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ, хорооһо 100 эхэ малһаа 85 унаган, 80 тугал, 102 хурьга абаха, эбэртэ бодо мал соогоо 40 процентһээ доошо бэшэ үнеэтэй болохо, үнеэн бүриһөө дунда жэшээгээр 800 литр һү һааха, 60 үнеэдһээ һү ехэтэй үнеэдэй гүүртэ эмхидхэжэ, үнеэн бүриһөөнь 1000 литр һү һааха гэһэн социалистическэ уялга эндэхи малшад абаа. Энэ уялгаяа дүүргэхын түлөө колхозой малшад эршэмтэйгээр ажаллажа оронхой. Хаяа гэжэ газарта һү ехэтэй үнеэдэй гүүртэ 60 үнеэнһээ эмхидхэгдээ. Энэ гүүртэдэ һайн үнеэд асарагдажа, эрхим малшад табигдаа. Энэ гүүртын үнеэдэй мал һара болотор эдихэ үбһэн, зелёнко, солома, силос, овёс, дабһа гэхэ мэтэ норма ёһоор таһалагдаа, газаань шэрэгдэбэ. Тэжээлэй рацион табигдаа.

Хонидой байрын уйтан байһан дээрэһээ Хапчиранга тосхондо 250 толгой хурьгадай, Крюковскэ гэжэ газарта 500 толгой хонидой байха типовой байрануудые шэнээр барихаа һаяхан дүүргэгдэбэ. Тиимэһээ малшад мүнөө дулаан байрануудта хангалгаа. Энэ колхоздо малаа үүлтэр һайжаруулха талаар мүн лэ баһа бэшэ ажал ябуулагдана.

Малажалые эрид дэбжүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зориулхаб.

Литературна хуудаһан

СССР-эй ССП-гэй дэргэдэхи литературна институдай байгуулагдаһаар һаяхан 20 жэл гүйсэбэ. Бурят-Монголһоо тэндэ һурадаг студентнэр Н. Дамдинов, С. Ангабаев, Ц. Галанов, Г. Чимитов, тус институдые дүүргэһэн Ц. Жимбиевэй болон аспирант Ц-А. Дугарнимаевай зохёолнуудые энэ хуудаһанда толилбобди.

Николай ДАМДИНОВ

Наһажаал большевигүүдэй гэртэ

Москва шадар наһажаал большевигүүдэй гэр бии юм.

Эдэ һуунал даа жаргалаймнай эсэгэнэр!
Эсэһэнэй тэмдэг һүүдэртэнэгүйл шарайдань.
Үндэр наһанай гэшхэсын мүрнүүд сагаанаар
Үһыень толоргон үнгэрөө байна харайлдан.
Мушхаса эмирһэн буурал һахал дороһоонь
Мундуу сэсэн үгэнүүд гараад ерэхэ магадгүй.
Хошон энеэдэн нюдэнэйнь галханда хороһон
Хэрэгтэй газарта ялагас гэхэ магадгүй.
Хорёод наһандаа хоридохи зуунжэл угтаһан
Холын Туруханска сүлэлгэдэшье ошоһон,
Арбан долоон ондо «Авророһоо» буудаһан
Агуу эсэгэнэр, солыетнай би дууданам!
Ханаһаа шэртэнэ Ленинэй хурса нюдэд,
Хаагууршье дүрэтэйнь заншаа эомди ушаржа.
Харин эдээндэ—Ленинэй портрет хадаа
Холын Прагада уулзаһанайнь һанамжа.
Конференциһээ тараад, үдэшэлэн
Хүсэбэ ха Ленин хажуудам мүнөө һуугшые.
Үшөө дахин хэлээшээ дабтаһай гэһэндэл,

Үбгэн заримдаа шагнаад зогсодог багшаяа.
Мүнөөдэрэй «Правда» нүгөөдэнь уншасагаана,
Маанарта «Правда» — үнэнэй мүнхэ дүлэн.
Зүгөөр тэдээндэ — душэн жэлэй саана
Зүрхөөрөө халхалһан ошониинь юмэл.
Нэгэ номерынь илангаяа үнэтэй.
Нугалмал, шарлаһан,—юундэб гэжэ таагты!—
Нүхэр Сталинай бэшэг тэндэ хэблээтэй,
Нэгэ хэды үгэнь—хүршымни тэмдэгһээ абтанги.
Хуудаһалжа сэдьхэлээ тэдэнэй ирахада,
Хуряангы курса шудалжа һууна гүб гэхээр.
Амжалта, дутагдал тухаймнай гэнтэ һурахадань,
Аласай һэшхэл урдамни энэ гү гэхээр.
Хахасаха дээрээ гарнуудынь адхан гарахадам,
Хатуу бажуусань — гажаагүй булад шүрбэһэндэл.
Энэ гарынь, вождиимнай гар барихадаа,
Иимэ хүсэ абаа юмэл хүртэлсэн.
Шэрүүн сагта, партиин ами наһые
Шийдхэжэ байһан съездын тэмсэлдэ хабаадан,
Энэ гарынь үргэгдөөл, Ленинэй талые
Эрид баримталан,—тиин Ленин илаа юм!

Солбон АНГАБАЕВ

Гэр тээшээ харгыдаа

Эбхэрһэн долгилһон түрэлхэн Гааргадаа,
Эхэдээ, инагтаа, яаран алхалнаб.
Сээжэдэм дулаахан наран игаагаад,
Шэмэрүүн хүйтэндэ даарангүй алхалнаб.

Үдэр дууһана, боро хараан...
Үдэшэ, һаруул—саһанай сагаан.
Хадын оройгоор һара шагаан:
«Харгышни энэ» гээд намда заана.

Тайгамни бүхэ нойртоо баригдаа,
Танинагүй гү, харанашгүй намайгаа...
Дулаахан зөөлэхэн саһанда хушагдаад,
Дүнхэгэр-дүнхэгэр нарһад барайгаа.

Баһал обёорногүй гэжэ һанаһам:
«Байзыш, хүбүүхэн, хаанаһаабши?»—гэлдээл.
«Холоһооб, нарһадни, гэртээ яаранам,
Холшорхон инагни, эжымни хүлээнхэйл».

Саашаа алхалнаб, ябадални түргэн,
Саһан хүл доромни шар-шар гэнэ,
Нарһад халуун мэндээ хүргэн,
Намайе саашам гэртэм үдэшэнэ.

Ойе үнгэрнэб, талада гаранаб.
Одод эмнинэ дээрэһээм намда.
Иигэжэ инагни эмнидэг, һананаб,
Эжэлүүдгүй хүлнүүдни өөһэдөө шамдана.

Ойротоно эхэмни, ойротоно инагхамни,
Ойротоно түрэл нютаг Гааргамни.
Тэрүү дээгүүр одод унтарна,
Үүрэй толон зүүн тээ задарна.

Үшөөл нэгэ заа ябаад түргэхэн
Үргэнхэн нютагтаа хүрэхэ хэбэртэйб.
Үглөөнэй наранаар сэдьхэлээ хүдэлгэн
Үүдээ татажа, орохоб гэртээ...

Ород арадай хоёр дуун

Үгэнүүдынь Н. НЕКРАСОВАЙ

1. Даахаар бэшэл дүүрэн хайрсагни

(„Ябган наймаашад")

«Даахаар бэшэл дүүрэн хайрсагни,
Даалимбаш бии, торгонш бии.
Хайралыш даа, инаг гансамни,
Ханилаашынгаа мүры!

Һүни болотор хүлеэхэлби,
Үтэр ерыш тарян соо!
Инагаа хараад, дэлгээхэлби
Эд бараагаа һайхан соонь.

Өөрөө сэн ехы түлөө хүм даа,
Бү наймаархыш, бү гамныш:
Уралаа ши таалуулыш намдаа,
Ойром зэргэлээд һуугыш!»

Харанхы болоод, хүлеэшоол даа
Ханилаашань үнинэй.
Наартай хүүхэниинь ерээдхёол даа,
Наймаагаа хээ хүбүүмнай.

Катя наринаар сэн таарана,
Үнэтэйһээнь жэхыгээд.
Хүүхэнии хүбүүниинь таалана,
Гүйна сэнгээ нэмыш гээд.

Харанхы һүни мэдэхэ лэ
Юунэй болоһы һайнаар.
Нюргаяа, тарялан, сэхэлээд,
Нюусаа сахииш нангинаар!

2. Харгы руу яатараа ши хараабши

Харгы руу яатараа ши хараабши,
Хани басагадһаа хожомдоод?
Хараанинь, сохилоол ха зүрхэншни,—
Харин нюурш улайгаад лэ ондоо.

Үнгэрһэн гурбан паар мори дахан
Үтэр гүйхэдөө шимнай ялайш?
Һайханаар ташаалдаад сэрэгэй хүн
Һайхашаангяар хараал ха шамай.

Харахаар лэ шамай, гайхал юум тээд,
Халуунаар дурлахал хүн болгон,
Харахан үһэнэйш ягаан лентэ
Һабхалзуур нимгэн һайхан торгон.

Уйтайгаар бү харыш даа харгы руу
Гурбан паар мори ши бү дахыш,
Сэдьхэлэйнгээ гашуун сохисы хүү
Сээжэ соогоо бүхөөр ши дарыш!

Г. Чимитов оршуулба.

Цыден-Жап Жимбиев

СОНЕТ

Хэды шамда дуратайсм
Хайхарнашьегүй хэбэртэйш даа.
Хонгор сэхэлиг шарайеш
Хододоо дурсанаб. Мэдэһэйш даа:

Али олон харгынуудаар
Амарг шамаяа бэдэрнэбиб.
Ямар нангин бэдэлнуудаар
Арюун зүрхээ дүүргэнэбиб:

Эрхим һайхан сэсэгүүдээр
Энгэрыеш гоёон шэмэдэг һайб,
Эгээл ашатай ажал дээр
Эжэл гансатаяа хүдэлдэг һайб,

Эхэ орондоо хэрэгтэй
Эдирхэн шамтаяа ябадаг һайб!

Бэлшээри дээрэ

☆

(РАССКАЗ)

☆ ☆

Наранай дээшээ хөөрэн гарабашье, үглөөнэй шүүдэр хатаадүй. Үхэрнүүд энээниие мэдэжэ, хатахаһаань түрүүн үрдижэ абаха гэһэндэл ногооноһоо тархяа үргэнэгүй. Ехэ байратай эдеэлнэ. Үхэрнүүдэйнгээ нэгэ захадань, тээ холо хоёр эмээлтэй морид шүдэрлэн табяатай харагдана. Эээдынь хоюулан ногоон дээрэ хэбтэнхэйнүүд ехэл сүлөөгүй арсалдана:

— Һэ, — гэжэ Дагба хэлэнэ, — бүхы колхоз соомнай гүүртын Тарган Эреэн хамаг бухануудые хуу айлгахал!

— Үгы!, — гэжэ нүгөөдэ Бадма гэдэг хүбүүниинь таһа арсана, — Дэжэдэй хүхэ буха айлгаха!

— Бэшэ!

—Тиимэ!

— Тээсэгэн Хэжэнгын эрьедэ тэдэ хоёршни мүргэлдөө юм. Дэжэдэй хүхэ аймшагтай бараг юумэ гүйжэ ерэбэ гээшэл даа. Тарган Эреэншье хүлзэбэ. Уулзалдажа мүргэлдэшэбэд. Тарган Эреэн эбэрээрээ нэгэ догоодожо ерээд лэ, Дэжэдэй хүхын сами руунь һиг лэ гүүлжэрхихэдэнь, тэрэшни һөөргөөшье харангүй орилжо, хара даа, иигээд гүйгөө—гээд, Дагбын гэнтэ хүл дээрээ бодожо, Дэжэдэй хүхые һажаан, доходжо байгаад, тоёгошон саашаа гүйжэрхихэдэнь Бадма тэсэбэгүй.

— Худалаар! Тарган Эреэнэй танайл 2-дохи гүүртын хадань тиигэнэш! Мүнөө мүргэлдүүлхэмнай гү? Хэниинь диилэгшэ ааб?

—Үтэр мүргэлдүүлэе! Хэр Дэжэдэй хүхэ диилэгшэ ааб? — гэлдэжэ, тэдэ хоёр дайсад шэнгеэр хоёр тээшээ һалан гүйлдэжэ, моридтоо мордоод, Бадма өөрынгөө үхэриүүд тээшэ, Дагба өөрынгөө тээшэ бухануудаа асархаа гүйлгэлдэбэд.

Дагба мүнөөдэр эжынгээ орондо үхэр адуулхаа гараа. Харин Бадмые бригадир бүхэли зундаа һургуулиингаа эхилтэр гурбадахи гүүртын үхэршэн болгоо юм. Тэрэ ехэ һайрхадаг: үхэрнүүд минии хазайһан тээшэ ябаха. Моримнишье һайн, ташуур хүргүүлдэггүй гэдэг. Зүгөөр Дагбын:

— Яндан мориин! Долоо сохиходо дон гэхэгүй! — гэхэдэ, Бадма юушье дуулаагүй юумэдэл саашань хөөрэдэг:

— Мүнөө зун колхозойнгоо найрта мориёо монсогор болгохом. Одоол тиихэдээ! — гэжэ үхэр адуулжа дүжэршэһэн моринойнгоо хоншоор эльбэн эрхэлүүлдэг. Тиихэдэнь Дагба газарта унажа байжа энеэдэг юм. Бадма баһа саашань хөөрэдэг: — адуулһанаймни түлөө үдэрэй аяар нэгэ ажалта үдэр үгэнэ, эжыдээ туһалнаб (эсэгэнь дайнда ошоод ерээгүй юм), намар һургуулидаа ерэхэдэм багшын: «хэн олон ажалта үдэр олооб» гэхэдэнь, — «Би» гэхэб, — гэжэ Бадма хоолойгоо бүдүүн болгон шангаар хөөрэдэг. Тиихэлээрнь Дагба нээрээшье атаархажа эхилдэг юм. Дагбые үшөө багаш гээд, бригадир иигэжэ хэлээ:

—Бадмын тухай болохын тулада үшөө хоер жэл ургаха хэрэгтэй. Мүнөө миин лэ арбатай ха юмши!

Эдэ хоёрой адуулдаг үхэрнүүд Эльһэтэ Добын хоёр захаар дүтэ дүтэ хараатай харагдана. Хирэ болоод лэ алишье талаһаань бухануудай бэе бэеэ урилсаһан зохоодолсоон дуулдана. Добо дээгүүрнь хонид дүүрэжэ, Дагбын үхэрнүүд соогуур тарана. Дагбын сугтаа һурадаг Хандахан басаган хони адуулжа, шангаар дуу дуулан сэсэг түүнэ.

— Эй! — гэжэ Дагба Хандада дүтэлэн һүхирбэ, — хонидоо хэрэгтэй юумэ һаань аба, үгы һаашни буханууд хуу тэһэ даражархиха. Тиигээд, һүүлдэнь шамһаа хони нэхэхэбди ойлгоо гүш?

— Шинии мүргэлдүүлхэдэ би юундэ түлэхэбиб!

— Түлэнгүй хаана ошохо хүмши?

— Түлэхэгүйб. Үзөөрэй даа, эжыдэш хэлэжэ, шамайе һунаалгахаб даа. Буха мүргэлдүүлээ гэхэб. Бадмыеш баһа болюулха хүн олдохо. —

—Зай, зай. Абяагүй бай! Энээгээр!—гэжэ Дагба ташуураа харуулба,—хэлээд лэ үзэ даа!

Уданшьегүй, тооһо шорой бурьюулһаар хүлзэһэн Дэжэдэй хүхэ хүрэжэ ерэбэ. Хүзүүниинь гэжэ, дээрэнь адаг хоёр пүүдэй зузаан шэлэ бии. Зоходоходонь энэ ехэ амитанай бүхы бэень голоорoо дорьбоно. Тарган Эреэниншье хүдэлдэн хүлзэшэбэ. Бадма Дагба хоёр эмээл дээрээ абяагүй зогсобод. Дэжэдэй хүхын нэгэ ехээр зогодон, тархяа һэжэрхэдэнь, Бадма нюдэеэ аниба. Тарган Эреэнэй гэдэргээ нэгэ сухаряад, туһаламжа эриһэндэл шорой малтахадань Дагба баһа ээлүүдгүй нюдэеэ аниба. Хоёр бухануудайнгаа гэнтэ дүтэлэлсэн эбэр эбэрээрээ абалсашахада хоёр хүбүүд хоюулаа юундэшьеб һанаа алдабад.

Буханууд хойто хоёр хүлнүүдээрээ газар тулалдаба. Тарган Эреэн гэнтэ мулта һүрэн эбэрээрээ нүгөөдынгөө сами руунь олижорхихо гэхэтэйнь хамта, Дэжэдэйнь хүхэ яһагүй шэнгеэр хотогод гэжэ мушхаран, эбэрыень эбэрээрээ тудажа, Тарган Эреэнэйнгээ толгойень нуга дараад саашань түлхин гүйжэрхибэ. Тиихэдээ, халуунда обооржо, тархи тархинуудаараа шурган байһан хонидые даражархихаар түлхин гүйбэ.

Дагба гэнтэ ойлгожо: — Ханда! Бадма!—гэжэ хашхараад, морёороо даб гэхэдээ, хонидой хажуудa байба. Бадма баһа тиигэбэ. Ханда гэнтэ томо гэгшын шулуу абаад, хонидто бүри дүтэлжэ ерэһэн Тарган Эреэнэй эбэрыень шэдэжэрхибэ. Сухал дундаа юушье ойлгохоо болишоод, сухарижа ябаһан буха гэнтэ хотогод гэжэ мэгдэһэндээ хүлөө алдан үбдэгэлдэтэрөө, мулта һүрэн шашхаад, хамар амаараа хөөһэ буран саашаа харайжархиба.

—Диилээ! Минии Дэжэдэй хүхэ диилээ!—гэжэ Бадма морин дээрээ һүрэбэ.

—Хаял даа! Энэшни диилэһэн бэшэ! Ханда шулуугаар шэдэжэ һаалта хээ! Диилэһэн тоогүй!

—Һэ,—гэжэ Ханда хашхарба,— хонидые алахатнай һайн гү? Хэлэхэеэл хэлэхэб.

—Абяагүй бай! Ханда! Үшөө хүнэй бухын эбэр хухалан алдааш!

—Үгы даа, Бадма, энэшни диилэлгын бэшэ, Ханда гэмтэй,—гээд гэнтэ Дагбын нюдөөр уһан гүйжэ, Ханда тээшээ нэгэ муухайгаар хараад, нёлбоһоо хэхэ газар оложо ядахадаа мориёо ташуурдан, тала руу гүйлгэжэрхибэ.

Ханда бухануудаа шэдэжэ үлдөөд, гэнтэ үхэрнүүд соо шаб шара нохойдол адли юумэнэй гүйжэ ябахые харажархиба. Захаар үшөө эдеэлэн байһан хонид һэр-мэр гэлдэн, үргэжэ бэшэн тээшээ гүйлдэбэ. Үхэрнүүд мүнөө юушье болоогүй юумэдэл һанаа амар эдеэлжэ байбад. Ханда гансата муугаар бодобо:

—Дагба!,—гэжэ тэрэ хашхарба,—Шоно-оо! Шоно ябана!. Үхэрөө харыш!

Дагба һөөргөө эрьежэ, шонын гэнтэ хулмагад гэжэ посхоод харайжа гарахадань танижа холоһоо хашхарба:

—Бадма!, Үхэрнүүдтээ ошыш! Үтэр! Ханда, хонидоо суглуула!—гэжэ мүнөө һая ямаршье арсалдаан болоогүй юумэдэл үхэрнүүд тээшээ гүйлгэбэ.

Дагба шонын ошоһон тээшэ үхэрэйнгөө урда гараад хаража байба. Шонын тээ урдуур, хонидто дүтүүр, посхоодые гэнтэ һөөргөө унжагад гэжэ, амаа ангайнхай харайжа гарахадань, үхэрнүүд гансата толгойгоо үргэжэ шууяшабад. Шоно юушье болоогүй юумэдэл Дагбын урдуур хонид тээшэ харайжа, Хандын һүхир-һүхиртэр нэгэ сагаахан хурьганай нюрган дээрэхи нооһонһоо зуугаад, һөөргөө гүйжэ хэды алхаад сүлөөтэйхэнөөр дала мүр дээрээ хаян бүри түргэдэбэ.

Эдэ бүгэдэ нэгэ минутын турша дотор болоо. Дагба айһанаашье мэдэбэгүй. «Шоно хэр мориноймни гэдэһэ хүү татаха хаб?»—гэжэ бодоходол гэхэдээ мориёо ташуурдажархиба. Дэмы дэмы агаарта ташуураа далбагашуулан хашхаржа, шонын дээрэ орожо ерэбэ.

Шоно хултагар нюдөөр ёлогод гэжэ, мэгдэһэндээ хурьгаяа газарта табижархёод, саашаа түргэдэн үгы болошобо.

Хурьган нэгэ маараад, һөөргөө хонид тээшээ ехэ яаралтайгаар гүйжэ ошобо.

Ц. Галанов.

ДАХИН ҮНДЫҺЭНДЭНЬ БАЯРЛАҺАНДАА...

(Дуран тухай шүлэгүүд)

1953 оншье эсэстээ хүрэжэ байна. ...э он соо олохон событинууд бо...о. Манай орон асари ехэ амжал...нуудые туйлаа. Иигээд лэ хаа ...анагүй үйлэдбэриин бүхы пред...иятинууд, эмхи зургаанууд жэ...йнгээ туйлалтануудые эрьен хара...а үзэхэнь гээшэ. Иимэ заншалые ...агажа, жэлэй турша соо орошо бо...һон шүлэгүүдшье тухай хэлэжэ ...олохо байгаа ёһотой гэжэ һана...аар.

Байза, ямар шүлэгүүдые уншаба ...нбиб гэжэ һанаад үзэхэ болоо һаа ...мэ байна. Шүлэгүүдэй сборник ...рэлхи хэлэн дээрэ нэгэншье бай...агүй. Газетэ дээрэ, жэлэй эхиндэ ...рһан **«Байкал»** альманахын 8-...ахи номер соогуур шүлэгүүд то...логдоо. Тэдэнэй дунда хэдэхэн ...ала һайн шүлэгүүд бии. Гэбэшье, ...э жэлдэ шүлэгүүд урда урдынхи...а ехэ үсөөн, үрижэлгүй байба. ...аһажаал, залуушье поэдүүд ша...лайнгаа хүрхысэ шандааһалаа...й. Хэблэгдэһэн шүлэгүүд темати...араа үргэн, жанраараа баян, ...за-янзын боложо шадангүй, ур...нь хэлэгдэдэг поэзиин дутагдал...удые усадхажа, ажабайдалай ...илтэ бүрин хангажа бирахагүй ...йна. Жэшээлэн хэлэбэл, дутуу ...ндануудые хорон үгөөр үгы хэдэг ...рэн сатирическэ шүлэгүүд, бул...лан гарадаг инаг дуран тухай ...ин һайханаар бэшэгдэһэн лири...скэ шүлэгүүд г. м. үндыжэ, хүсэд ...рьбо дээрээ гарабагүй. Дутуу ...дануудд, дура сэдьхэл—эдэ бүгэ...е поэдүүднай мартажархёо, ойл...оо болишоо юумэ гү? Бэшэ ааб ...а!

...һүүлэй үедэ инаг дуран тухай бэ...гдэһэн лирическэ шүлэгүүд бүри...е үгы шахуу болошоһон байгаа. ...э дутагдал мүнөө жэлдэ хүсэд һайса усадхагдаашьегүй һаа, хэдэхэн шүлэгүүд гараа. Манай поэдүүд энэ талаар багаханшье һаа, оролдолго гаргаһан байна гэжэ эндэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэлэй эхиндэ «Байкал» альманахын 8-дахи номерто Цэдэн Галсановай «Лирическэ дуунууд» гэжэ циклын гарахада одоол инаг дуран тухай бэшэдэг болохомнай ха юм гэжэ уншагшад һанажа байһан байгаа. Хойшо хойшодоо холошье бирабагүй, теэд Ц. Жимбиевэй «Яалтайб» («Б. М. Комсомолец»), Н. Дамдиновай «Лирикэ» («Б. М. Үнэн») энэ тэдыгээр лэ дүүрэбэ хабди. Тиимэ туладань эдэл шүлэгүүд тухай хөөрэлдэе. Цэдэн Галсанов—манай республикын түрүү поэдүүдэй нэгэн, тиимэһээ бага, ехэшье байтагай—хамаагүй, бидэ адлил анхаралтайгаар шэнэ зохёолнуудынь угтадагбди. «Байкал» альманахын 8-дахи номерто хэблэгдэһэн инаг дуран тухай «Залуу барилгашын захяа», «Экспресс соо», «Аму-Дарьяһаа бэшэг», «Инаг дуранай дуун» гэһэн шүлэгүүдынь бүришье һонирхолтойтоор хүлеэгдэһэниинь эли. Ушар юуб гэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ орхигдошоһон шахуу темые тэрэ дахин бодхообо, тиигэбэшье баһа энээнэй урдахи зохёолнуудтаа мартагдашагүй шүлэгүүдые инаг дуран тухайшье темэдэ бэшэһэн байгаа.

Шэнэ гараһан шүлэгүүд соонь «Аму-Дарьяһаа бэшэг» гэжэ бии. Тэндэ басаганай дуратай хүбүүнһээ бэшэг абаһан тухай хэлэгдэнэ. Тэрэ басаган арбан найматай, ехэ дуранай дүлэн соо ябана. Ханинь холын Аму-Дарья дээрэ; инаг болохо «дуран дуран басагаяа дурдан һанан гунирнаб» гэжэ тэндэһээ бэшэнэ. Басаганда эдэ үгэнүүдынь үшөөшье тэсэмээр шэнги байба, теэд саашань хайшаа гээшэб:

Таджик, туркмен басагад :
Ташаа тулан хатарнад,
Тахим хүрэмэ гэзэгэнь
Талын сэсэг таһалнал...

Иигэжэ бэшэхэдэнь тэсэжэ байлтай аал?

Эндээ һууха аргамгүй.
Арбан найман наһанайм
Атаа шүтөөн гэжэ бии.
Эмниг, эмниг жороодоо
Эржэн эмээл тохохом.
Эжэл, эжэл гансадаа

Эрхэбэшэ ошохом,—гээд басаган Аму-Дарья мордошоно. Залуу басаганаймнай образ тон элихэнээр өөрынгөө бүхы сэдьхэл, мэдэрэлтэеэ амиды хүн шэнгеэр харагдажа байна. Тэрэнэй инагтаа тон ехээр дурлаһан дуран, нүхэрэйнгөө түлөө тэмсэн орохо габшагай зоригынь уншагшадта дүтэ халуунаар һанагдаха юм. Тиимэшье байханъ зүб: дуран гээшэ бэлэхэнээр, һанаһан соо бүтэшэдэг хэрэг гэжэ хэн хэлэхэб даа..

«Минии үнэтэй нүхэр» гэхэ эрхэ мүн тэды шэнээн үнэтэйгөөр хүсэ гаргажа олдоһон байха ёһотой гэжэ басаганай шиидэгшэ буруу бэшэ. Энэ шүлэг формынгоо талаар айхабтараар мүлигдэһэн. Шүлэгэйнь формо миил нэмэргэ—гоёлто болоно бэшэ, харин удхаяа бүрин харуулхын түлөө хэгдэнэ.

«Аму-Дарьяһаа бэшэг» гэжэ шүлэгые һайн гэжэ һанахада алдуу гарахагүй. Зүгөөр циклын шүлэгүүд жэгдэ адлихан бэшэ. Жэшээнь, «Экспресс соо» гэжэ шүлэгые уншая. («Байкал» № 8. 1953 он, 80—81 нюур). Уншахада энэ шүлэг дүрсэ формын талаар ехэхэн оролдолго гаргуулһан ха гэжэ мэдэхээр. Наада захынь хэлэхэдэ, эндэ шэнэ, шэнэ тобир бараатай рифмэнүүдшье (урагшална—һурагшална, абаһамни—абаа һаамни г. м.). хэрэглэгдэһэн байна.

Теэд, шүлэгэй удха бидэндэ ехэ һайнаар ойлгогдоногүй. Шүлэгэй сюжедээр дамжая. «Хаанаһаа, хайшаа зорёобта?» гэһэн басагадай эдэ үгэнүүдһээ эхилээд, даамай саагуур абхуулһан хөөрэлдөөн, танилсалганай һабагша татагдана. Ехэл болохо байна! Хүбүүнэй адаглахадань урихан басаган янзатай. Эгээл эндэ—басаганай асуудалда хүбүүнэй харюу үгэхэ сагта хоюуланайнь нюдэнүүдэй уулзалдахада —шүлэгэй сюжет хурсадажа ороно. Хүбүүн халта һанаадхина: «аяглаад нэгэ абахамни гү»,—гэжэ. Манай һанахада «аяглаад абаха» гэжэ үгэ хүбүүнэй **ямар тодорхой** хүсэлтэй байһыень, юу бодоһониень тон элеэр зураглан харуулжа шаданагүй. Хүбүүнэй бодолдо бааханшье һаа сэдьхэлэй тэмсээн болоо гэжэ халта тухайлхаар болоно. Тиигээд хүбүүн сэхынь хэлэнэ: «Цырмаадаа яаран ябанаб» гэжэ Басаган һонирхожо байһан асуудалдаа харюу дууаба. Иигээд шүлэгэй сюжедэй кульминаци болоно. Саашань юун болоһыень харуулхын түлөө автор поэтическэ хоёр деталь үгэнэ: гарааашье үгэнгүй саашаа харашаба. Хэды тодорхой байбашье, эдэнь басаганай сэдьхэлдэ боложо байһан үзэгдэл хүсэд ойлгосотойгоор харуулнагүй: хани басагатай хүбүүндэ сухалдаа гээшэ гү, али энэ хүбүүнтэймнай уулзаһандаа өөртөө гомодоо гээшэ гү, али... г. м. олон ондоо юумэ бодожол байхаар.

Мүнөө иигээд байхада, юундэ энэ шүлэг тодорхой һайнаар ойлгогдоогүй байһаниинь эли болобо. Автор шүлэгэйнгөө сюжет яһала һайса бодоһон, һониншье ушар абаһан байгаа. Теэд шүлэгэйнгөө сюжедэй хурсадажа эхилхэдэнь, илангаяа кульминацидань лаб тиимэ ха юм гэжэ һанаа түрүүлхээр поэтическэ деталь, удха үгөөгүй.

Цэдэн Галсановай лирическэ цикл юрэнхы дээрэнь абахада, энэ онойлнай поэзидэ һонин баримта болоно. Шэнэ дуунуудай үгэнүүдые манай композиторнуудай хүлеэжэ ядадагынь хэндэшье эли. Тэдэнэр энэ цикл обёорһон байгаа ёһотой. Хэзээ зарим нэгыеньшьеһаа дуулажа эхилхэмнай ааб?!

Ц. Жимбиевэй «Түрүүшын борозда» гэһэн сборник соо яһала инаг дуран тухай зохистой шүлэгүүд бии агша һэн. Энэ жэлдэ тэрэ «Яалтайб?» (шуточна дуун) гэжэ ганса шүлэг толилоо. Ц. Жимбиевэй шүлэгтэй танилсахада, дурлаһан зээрэг хүбүүнэй аяг зан бидэндэ харагдана. Тэрэнь хурсаар һүүлшын дүрбэн мүр соо хэлэгдэнэ:

Бүри юушье туһагүй,
Басаган дүтэ табяагүй.
Фермэ дээрэнь ошохом гү?
Буруу тугал харалсахам гү?

Иимэ хүбүүнтэй ушарбал, халта шоглон, ехэ уринаар энеэгээд орхидог зантайбди (зарим нүхэдынь «шангальыш!» гэдэгшье байгаа ёһотой). Эгээл иимэ хүбүү хараад миһэрэгшэдэ адляар шүлэг соохи хүбүүнһээ баһал миһэрдэһэн хүрэнэ. Зүгөөр, «Яалтайб?» гэһэн шүлэг хэдэн дутагдалнуудтай. Сюжедэйнгээ талаар ехэ һула, һадархай, хэрэглэгдэһэн поэтическэ детальнуудынь бэе бэеынгээ хойноһоо нигтаар һубаринагүй. Дуун сооһоо гансахашье үгэ хаяжа шадахагүйш гэжэ хэлсэдэгбди. Харин «Яалтайб?» гэжэ шүлэгһөө «энээхэние яалтайб» гэжэ һананшьегүйгөөр зарим бухэли поэтическэ деталь, удхануудые абажархихада хамаагүй шэнги.

Н. Дамдиновай «Лирикэ» гэһэн шүлэг уншахада бидэндэ урматай байба. Н. Дамдинов политическэ темэдэ һони һонин шүлэгүүдые бэшэдэг байгаа. Авторай энэ шүлэгынь шэнэ темэдэ болоно гээшэ ааб даа. Шэнэшье темэдэ бэшэхэдээ Н. Дамдинов ехэ зоригтойгоор, эрид шангаар бэшэжэ эхилээ. Автор инаг дуран тухай уншагшадтай хөөрэлдэхөө шэбэнэнэ бэшэ, эшэжэ уруугаа хаража байна бэшэ, харин сэхэ урдаһаань хараад, һанаһан һаналаа хэлэнэ. Тиигэжэ бэшэхэдэнь тэрэнэй үгэдэ үнэншэхөөршье болоно:

Хуби заяамнай бидэ хоёрые
Хоёр тээшэмнай шэдэдэг зантай.
Инаг дуранаймнай хэр бэхиие
Иигэжэ туршахам, шалгахам гэнэлтай...
Газар дэлхэй дээрэ басагадай олонш һаа,
Гансал шамда дурамни татагдаа.
Жэлнүүдэй олоороо урдан ошоһониш һаа,
Зүрхөөрөө бишни шинихл зандааб.

Н. Дамдинов, теэд шүлэгөө бүгэдыень өө мөөгүйгөөр мүлижэ шадаагүй. Илангаяа хэлэнэйнь зарим образууд («үнгэрһэн жэлнүүдые ухаандаа һэргээн», «урдамни нюдэнэйм бүрхэгые сэлмээн», «мүнөөдэр намһаа тоншье холош даа» г. м.) ходо шэхэнэй дүлииршэтэр ондоо авторнуудай шүлэгүүдһээ дуулаһан үгүүлэлнүүд байха юм.

Энэ багтал мүнөө жэлдэ инаг дуран тухай бэшэгдэһэн шүлэгүүд дүүрэбэ ха даа.

Инаг дуран—манай советскэ хүнэй эгээл һайхан сэдьхэл, мэдэрэлнүүдэй нэгэниинь—поэзидэмнай ехэ хомор болошоһоноо һая энэ жэлдэ «би амидыб» гэжэ абяа үгэжэ, амилжа эхилбэ. Хэзээ хүсэд хэлэндэ орохонь гээшэб гэжэ тэсэжэ ядан хүлеэхэ саг ерэбэ.

Ц-А. ДУГАРНИМАЕВ.

Хитадай Арадай Республикын арадай Центральна правительственна соведэй заседани

ПЕКИН, декабриин 10. (ТАСС). «Женьминьжибао» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, арадай Центральна правительственна соведэй 29-дэхи заседани үсэгэлдэр боложо, тэрээн дээрэ арадай Центральна правительствын түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дун, түрүүлэгшын орлогшонор Цжу Дэ, Лю Шао-ци, Ли Цзи-шэнь, Чжан Лань, Гао Ган ба арадай Центральна правительственна соведэй бусад гэшүүд байлсаба.

Хитадай Арадай Республикын ба Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын хоорондо баталагдаһан экономическа ба культурна хани харилсаан тухай хэлсээн тус заседани дээрэ нэгэн һаналаар ратифицировалэгдээ, арадай ажахые байгуулгын 1954 оной гүрэнэй урьһаламжа гаргаха тухай дүрим тэрэшэлэн баталагдаа.

Румынида областной уранһайханай выставкэнүүд нээгдэбэ

БУХАРЕСТ, декабриин 11. (ТАСС). Һаяхан Румыниин областной хэдэн олон центрнүүдтэ—Клуж, Яссы, Тимишоар, Сталин городуудта нютагай уранзураашадай зурагуудай выставкэнүүд нээгдэбэ. Уранзурагай, графигай ба скульптурын зохёолнууд выставкэнүүд дээрэ табигдаа. Мүнөөнэй Румынида болоһон ехэ хубилалтануудта, эб найрамдалай түлөө арадуудай тэмсэлдэ зорюулагдаһан зурагууд выставкэнүүд дээрэ гол һуури эзэлнэ.

Тимишоарска уранзурааша Франчиск Ферхын зураһан «Трактористка» гэжэ картина, Клужска уранзурагай искусствын институдай студент Тибор Серватюсэй зураһан «Модо отологшо» гэжэ композици, Сталин городой скульптор Золтан Майтеньи гэгшын зураһан үйлэдбэриин новаторнуудай хэдэн олон портредүүд, мүн бусад олон зурагууд Румыниин шэнэ хүнүүдые үнэн зүбөөр, бэлиг шадабаритайгаар харуулна.

Уранзурааша Петру Фейерэй зураһан «Колсельхоздо авансаар хубаалга» гэжэ картина, Дан Хатману гэгшын зураһан «Кооперативта» ба Адальберт Краусай «Залуу кадрнууд» гэжэ картинанууд тон һайнаар зурагдаа.

«Французска докернууд дайнда эсэргүүсэнэ» гэһэн Ютта Палошой зураһан зураг клужска выставкэ харагшадай онсо анхарал хандуулна. Сталин городтохи выставкэ дээрэ уранзурааша Адамсын «Өөрынгөө орон тухай кореецын хөөрөөн» гэжэ зураг үндэрөөр сэгнэгдэбэ.

Польшын металлургнуудай бэеын элүүр мэндэ байха тухай арадай засагай анхарал оролдолго

ВАРШАВА, декабриин 11. (ТАСС). Эгээн шэнэ түхеэрэлгээр хангагдаһан заводской амбулаторинууд Польшын металлургическа бүхы заводуудта мүнөө нээгдээ. 1951 онһоо 1953 он хүрэтэр заводской 16 томо амбулатори эрхим һайнаар түхеэрэгдэһэн поликлиникэнүүд болгогдоо. Жэшээлхэдэ, «Майн 1» гэжэ металлургическа заводой поликлиникэ мүнөө терапевтическэ, мүн профилактическа, хирургическа, гинекологическа, шүдэ эмнэлгын, физиотерапевтическэ кабинедүүдтэй ба заводской больницатай байна. «Заверце» заводой поликлиникэ тэрэшэлэн һайнаар түхеэрэгдэнхэй.

Сталинопрудска воеводстводо металлургнуудай һуниин санатори һаяар нээгдэхэ юм. Хүдэлмэриингөө һүүлээр эндэ металлургнууд врачуудай туһаламжа абаха, эмнүүлхэ байна.

Арадай ажахые байгуулгын гүрэнэй 1954 оной урьһаламжа Хитадта гаргагдаба

ПЕКИН, декабриин 11. (ТАСС). «Женьминьжибао» газетэ «Арадай ажахые байгуулгын гүрэнэй 1954 оной урьһаламжа гаргаха тухай дүрим» толилбо.

Оронсой экономическа байгуулалтые түргэдхэхэ, арадай ажабайдалай материальна болон культурна хэмжээ саашадань дээшэлүүлхэ зорилгоор Хитадай Арадай Республикын арадай Центральна правительство урьһаламжа гаргана гэжэ тус дүрим соонь заагдана.

Урьһаламжын гараһантай дашарамдуулан, Пекинэй, Тяньцзиниин ба Мукденэй хүн зоной дунда ехэ дэбжэлтэ үзэгдэнэ гэжэ газетэ мэдээсэнэ, урьһаламжа гаргалгые халуунаар һайшааһан ажалшадай мэдүүлгэнүүдые толилно.

Хитадай ой модоной баялигууд

ШАНХАЙ, декабриин 11. (ТАСС). Зүүн Хитадай далайн эрье шадар байдаг Фуцзянь провинци ой модоной баялигуудай талаар ороной гурбан эгээн баян районуудай нэгэниинь гээшэ. Эндэ элдэб түрэлэй үнэтэ модод: нарһан, хасуури, шэнэһэн камфарна модон ба бусад ургана.

Энэ провинциин сүлөөлэгдэһэнэй һүүлээр, арадай засагаархид ой модо хамгаалха ба ургуулха талаар эндэ ехэ хүдэлмэри хэбэ. 1951 ондо ой модо хамгаалха 5 мянга гаран бригада тус провинцида байгуулагдаба. Гансахан хоёр жэлэй турша дотор эндэ 176 мянга гаран му газарта (1 му 0,06 гектартай адли) модо таригдаа, модоной заповеднигүүдтэ 420 мянган му газар үгтэбэ.

Мүнөө Фуцзянь провинци ороной модо бэлэдхэлдэ гол һууринуудай нэгые эзэлнэ. Провинцида модо бэлэдхэхэ жэлэй түсэб аяар октябриин эсэстэ дүүргэгдээ гэжэ «Фуцзяньжибао» газетэ мэдээсэбэ. Модо шэрэхэ даалгабари провинцида тэрэшэлэн нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэгдээ.

Энэ жэлдэ Фуцзянь провинцида модо бэлэдхэл илангаяа үргэн далайсатай болобо. Ажалай шэнэ, бүри һайн методүүд модо бэлэдхэлдэ хэрэглэгдэнэ. Модо отологшод жэлэй эсэс хүрэтэр түсэбһөө гадуур 200 мянган кубометр барилгын модо орондоо үгэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Токиодо болоһон митинг дээрэ Икуо Ояма үгэ хэлэбэ

ШАНХАЙ, декабриин 10. (ТАСС). Токиоһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, Японидо бусажа ерэһэнтэйнь дашарамдуулан Васеда гэжэ токийска университедтэ эмхидхэгдэһэн митинг дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, эб найрамдалай уласхоорондын Сталинска шангай лауреат Икуо Ояма Советскэ Союзтай ба Хитадай Арадай Республикатай дипломатическа зохистой харилсаануудые тогтоохо гэжэ уряалба. Эб найрамдал хамгаалха японско комитедэй эмхидхэһэн энэ митинг дээрэ 1500 хүн байлсаба.

Мүнөө Япони Советскэ Союзтай ба Хитадай Арадай Республикатай дипломатическа харилсаагүй болобошье, официальна харилсаануудай һэргээгдэхын урда тээ, Япониин ба эдэ оронуудай хоорондо харилсаа һайжаруулха шухала байна гэжэ Ояма мэдүүлбэ.

ГДР-эй ба Франциин хоорондо худалдаа наймаанай хэлсээн баталагдаа

БЕРЛИН, декабриин 11. (ТАСС). АДН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, 1954 ондо Франциин ба Германска Демократическа Республикын хоорондо ниитэ дээрээ 8,3 миллион доллар хэмжээтэй эд товарнуудые абалсаха ба түлэбэри хэхэ тухай худалдаа наймаанай хэлсээн Берлиндэ 1953 оной декабриин 9-дэ баталагдаһан байна.

Франци Германска Демократическа Республикада фруктнууд, кофе, какао, амтата зүйлнүүд, ургамалай тоһо, архи, хилгааһан бүд, химикали, прокат ба бусад товарнуудые эльгээхэ юм.

Германска Демократическа Республика Францида машина бүтээлгын, нарин механикын ба оптикын зүйлнүүдые, химикали, хүгжэмэй инструментнүүд, мотоциклнууд, шэлэй ба керамическа зүйлнүүд гэхэ мэтые эльгээхэ юм.

Худалдаа наймаанай энэ хэлсээ үргэдхэхэ тухай хөөрэлдөөн ерэхэ 1954 ондо хэгдэхэ юм гэжэ хоёр тала хэлсэбэ.

Американецууд сэрэгэй пленэйхидэй олоороо „зугадалга" бэлэдхэжэ байна

ПЕКИН, декабриин 11. (ТАСС). Синьхуа агентствын кэсонско корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, декабриин 9-дэ индийскэ сэрэгүүдэй хамгаалжа байһан лагерьһаа сэрэгэй 8 пленэйхид нютагтаа бусаагдаба. Нютагтаа бусаагдаһан хитад арадай 3 һайндуратан ба корейскэ Арадай армиин 5 сэрэгүүд пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэбэ. Репатриацилга тушаа нейтральна комиссиин түлөөлэгшэд тэрээн дээрэ байлсаба.

Хитад арадай гурбан һайндуратан Лу Гуан-и, Хуан Вэнь-цинь, Чун Щи-цинь гэгшэд лагериин госпиталиин хиналтаһаа мултаран гараһан ба нютагтань бусаахые эриһэн байна. Тэдэниие сохижо зобоохо гэһэн нюуса зэбсэгтэ агентнүүдай һэдэлгые индийскэ харуул дары болюулба. Тонжанниин лагерьта сэрэгэй пленэйхидые доромжолжо ба тэдэниие алажа үргэлжэлһөөр гэжэ сэрэгэй пленэйхид мэдээсэбэ. Гоминдановска болон урда корейскэ агентнуудай туһаламжатайгаар американска дайшад сэрэгэй пленэйхидые олоорнь туужа абаашахые бэлэдхэнэ.

Сэрэгэй пленэйхидые хүсөөр абаашаха тухай радиогоор абтаһан американска приказ бии юм гэжэ хитад арадай һайндурата Лу Гуан-и мэдүүлбэ. Сэрэгэй пленэйхидые харгалзаха болзорой дүүрэхэ үдэр хадаа Урда Корея руу, тэндэһээ Тайваньда сэрэгэй пленэйхидэй олоороо зугадажа ошохо үдэр болохо юм гэжэ приказ соонь хэлэгдэнэ.

Энэ приказай үгтэһэн сагһаа хойшо сэрэгэй пленэйхид үдэр бүри 4 часай сэрэгэй бэлэдхэл хэхэ ёһотой байһан юм гэжэ Лу Гуан-и хэлэбэ. Гоминдановска ба лисынмановска агентнууд гар зэбсэгэй ехэ запас байгуулаа.

«Зугадалга» тухай приказ американска 64-дэхи полевой госпиталиин медицинскэ персоналаар дамжуулагдан үгтөө гэжэ корейскэ Арадай армиин пленнэ сэрэгшэ Ань Сук (№ 52 секторһээ) гэршэлбэ. Сектортэ байдаг лисынмановска агентнууд гар зэбсэгһээ гадна, бензин юулээтэй бутылкаар «шатаалгын бомбонуудые» бэлэдхэбэ гэжэ тэрэ мэдээсэбэ.

Маршаллда эб найрамдалай нобелевскэ шан барюулгые буруушааһан демонстраци болоо

ЛОНДОН, декабриин 11. (ТАСС). Ослоһоо Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, США-гэй гүрэнэй секретарь байһан генерал Маршаллда Ослогой университедэй актова зал соо эб найрамдалай нобелевскэ шан үсэгэлдэр барюулха үедэ, хүнүүд Маршаллда шан барюулгые буруушааһан бэшэгтэй листовконуудые тараан хаяба. Листовконуудые тараан хаяһан залуушуулые полици залһаа хүсөөр гаргаһан байна.

Листовконууд соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Маршалл хадаа хүнүүдые олоор хюдаха хэрэгтэ ехэ нэмэри оруулһан генерал гээшэ.

Бэе бэедээ дайсан харша хоёр лагерь болон дэлхэйн хубаагдаха ябадалда өөрынгөө «Маршаллай түсэбөөр» ба атлантическа пактаар Маршалл туһалаа. Тэрэнэй ажалябуулгань—дайн ба дайнай бэлэдхэл болоно.

Дай эмхидхэһэнэй түлөө эб найрамдалай нобелевскэ шан үгэлгые буруушаанабди».

Пакистанда Никсоной ерэлгэ тушаа

КАРАЧИ, декабриин 9. (ТАСС). Азиин оронуудаар ябажа байгаа США-гэй вице-президент Никсон декабриин 6-һаа 9 хүрэтэр Карачида байба. Пакистанда Никсоной ерэлгэ хадаа американо-пакистанска сэрэгэй союзые баталха гэһэн США-гэй һанаашалгатай холбоотой юм гэжэ пакистанска олониитэ тоолоно. Карачида Никсоной ерэлгэ США-да удаан саг соо байһан генерал-губернатор Гулям Мохаммедэй Пакистанда бусан ерэлгэтэй тудаба.

Пакистанда ерээд байхадаа, Никсон Гулям Мохаммедтэй, премьер-министр Мохаммед Алитай, пакистанска армиин главнокомандалагша генерал Айю-Хантай хөөрэлдэбэ.

Декабриин 9-дэ Никсон Тегеран руу ниидэжэ ошоо.

Карачида үгэ хэлэхэдээ, Никсон хадаа США «Пакистаниие хамгаалха» юм гэжэ мэдүүлбэ. Пакистанай ба США-гэй хоорондо сэрэгэй хэлсээн баталагдаа гү, али баталагдахаар дүтэ болоод байна гэжэ энэ мэдүүлгые тайлбарилхада болохо юм гэжэ «Доон» газетэ тэмдэглэнэ.

Кенидэхи событинууд тухай Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн федерациин мэдүүлгэ

ВЕНА, декабриин 11. (ТАСС). Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн федерациин (ВФП) секретариат Кенидэхи событинууд тухай ВФП-гэй мэдүүлгые хэблэлдэ толилхын тула дамжуулан үгэбэ.

ВФП-гэй зэргэдэ ородог элдэб үзэл бодолтой ба шэглэлтэй 80 миллион гаран ажалшадай үмэнэһөө, тэрэ хадаа Кениин африканска хүн зондо ушаруулагдаһан зэрлиг бузар условинуудые эрид шангаар дахин буруушаана.

Европын томо плантаторнуудаар дэмжэгдэдэг Найробидахи правительство африканска хүн зон тушаа доромжолгын бузар хэмжээнүүдые хэрэглэнэ. Тэрэ хадаа хүн зоной эрхим һайн газарнуудыень буляан абаба, һунгаха эрхыень хаһаба, профсоюзуудта ажалшадай ороходо аргагүй болгобо. Улам ехээр баяжаха гэжэ оролдодог колонизаторнуудай ба гадаадын монополинуудай ашаг туһада бүрин зорюулагдаһан өөрынгөө экономическа, политикын туһаламжатайгаар, Найробидахи правительство адууһа малай условидол адли, ажабайдалай эгээн доодо условн, хүнэй тэсэхын аргагүй услови олон миллион африканецуудта баадхаха гэжэ оролдоно.

Өөһэдынгөө хүн ёһоной эрхэнүүдые, гражданска эгээн юрын сүлөөнүүдые хамгаалхын түлөө, бэеэ даанхай байха ба өөрыгөө тодорхойлхо эрхын түлөө Кениин африканска хүн зоной, ажалшадай үнэн зүб, эрэлхэг тэмсэлые ВФП һайшаана.

Колониальна ба хахад колониальна арадуудые дэмжэхэ гэһэн өөрынгөө саг үргэлжын хараа бодолдо үнэн сэхэ байдаг ВФП хадаа бүрин һанал нэгэдэлтэй байһан тухайгаа Кениин ажалшадые найдуулна. Хүнүүдые олоорнь түрмэдэ хааха ябадал эрид шангаар буруушаажа, ВФП африканска уг гарбалтай Кениин эрэшүүл, эхэнэрнүүд ба үхибүүдые арестовалха, хорото муухайгаар алаха ба зобоон тамалха аашануудта эсэс табихые эринэ. Ажаһууха эрхэеэ хамгаалха, өөрынгөө ороной хуби заяае өөһэдөө шиидхэхэ эрхэ туйлаха гэһэн эрмэлзэлгэ хадаа тэдэ хүнүүдэй гансахан зэмынь болоно.

Буу зэбсэггүй олон зуугаад африканецуудые буудан алаһан, мүн буудан алажа үргэлжэлһөөр байгаа англииска зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэжэ байһан гэмтэ хэрэгүүдые болюулха эрилтэ табихыень бүхы оронуудай ба бүхы шэглэлэй профсоюзуудые, бүхы ажалшадые, үнэн зүб хэрэгтэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалда эрмэлзэдэг бүхы демократуудые, бүхы хүнүүдые ВФП уряална.

Салин хүлһэнэй минимум тогтоохо, элдэб янзын расова доромжолгые зайсуулха, сэрэгэй үеын хуулинуудые үгы хэхэ, профсоюзна ба демократическа организацинуудай, тэрэ тоодо Кениин негрнүүдэй союзай ажал-ябуулгада хамаатай бүхы хорилтонуудые болюулха; профсоюзна эрхэнүүдые хуулиин ёһоор сүлөөтэйгөөр эдлэхэ; арестовалагдаһан хүнүүдые сүлөөлхэ, сүлэгдэһэн профсоюзна хүтэлбэрилэгшэд ба демократуудые сүлөөлхэ; суглаануудай ба хэблэлэй сүлөө хангаха; африканска һургуулинуудые нээхэ ба уялгата һуралсалай системэ бии болгохо; бүгэдэниитын һунгуулиин эрхын үндэһөөр демократическа һунгалта хэхэ; Кениһээ гадаадын сэрэгүүдые гаргаха ба тэрээндэ бэеэ даанхай байдал олгохо гэһэн Кениин африканска хүн зоной, ажалшадай демократическа эрилтэнүүдые ВФП бүрин дэмжэнэ.

Мүлжэн дарлалгада эсэргүү, өөһэдынгөө үнэн зүб эрилтэнүүдые хангуулхын түлөө тэмсэлыень ахадүүгэй ёһоор дэмжэн һайшаадаг байһанаа Кениин ажалшадта ба африканска хүн зондо мэдүүлхыень бүхы оронуудай ажалшадые, тэдэнэй профсоюзуудые ВФП уряална.

Американска дайшад тагнуулай хүдэлмэридэ сэрэгэй пленэйхидые элсүүлэн абана

ПЕКИН, декабриин 11. (ТАСС). Корейско-хитадай сэрэгэй засагаархидта бэеэ тушааһан Ван Юн-сян гэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, американска командовани шпионско, хоролон һүйдхэлгын ба тагнуулай хүдэлмэри ябуулха агентнуудые бэлэдхэхые оролдожо, хитад арадай пленнэ олон һайндуратаниие һаатуулан барижа үргэлжэлһөөр гэжэ Синьхуа агентствын тусхай корреспондент дамжуулна. Американецууд тагнуул хэхын тула сэрэгэй демаркационно лини дабажа гараха гэһэн даалгабари 1953 оной ноябриин 20-до тэрээндэ үгэһэн байгаа.

Ван Юн-сян энэ оной июлиин 18-да плендэ абтаһан юм. Сеулһаа баруун урдуур байдаг Йондынпхогой дэргэдэхи сэрэгэй пленэйхидэй лагерьта тэрэниие эльгээбэ. Удаа тээнь Инчонһоо 60 миль зайгай газарта байдаг Сонкапдо аралда тэрэниие сэрэгэй бусад пленэйхидтэй хамтадань эльгээбэ.

Тэндэ шпионууд ба диверсантнуудые бэлэдхэдэг һургуули бии байгаа. Ван Юн-сянай мэдүүлһэнэй ёһоор, американска сэрэгүүдэй ахалагша лейтенант, мүн үшөө американска хоёр офицер, Тайваньһаа ерэһэн чанкайшистска 5 агент ба лисынмановска тусхай нэгэ агент инструкторнуудаар хүдэлмэрилбэ. Дальна Востогтохи американска командованиин штабай тагнуулай бүлэг эндэ байдаг юм гэжэ Ван Юн-сян ба сэрэгэй бусад пленэйхид эдэ агентнуудһаа мэдэжэ абаба. Тэрэ үедэ тус бүлэгэй дэргэдэ хитад арадай пленнэ 160 һайндуратан байһан юм. Ван Юн-сяниие энэ газарта ноябриин эсэс хүрэтэр барижа байба. Тиихэдээ, пленэйхидэй нэгэнииншье репатриацилга тушаа хэлсээн тухай юушье мэдэхэгүй байгаа гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Ноябриин 17-до тэрэниие бусад табан пленэйхидтэй хамтадань Сеулһаа хойшо 3 мильдэ байдаг нюуса агентнуудай ондоо центртэ эльгээбэ. Ван Юн-сян тэндэ баригдажа байһан хитад сэрэгэй 30 гаран пленэйхидтэй уулзаба. Цзян Сю-и гэжэ нэрэтэй чанкайшистска «инструктор» тэрэниие үдэшэжэ ябаба.

Ноябриин 20-до Ван Юн-сянда хитад арадай һайндуратанай хубсаһа үмэдхүүлһэн ба худал документнүүдые, компас болон бусад шухала зүйлнүүдые үгэһэн байна. Тэрэ хадаа Ичхоньдо хитад арадай һайндуратанай частьнууд тухай мэдээнүүдые суглуулха даалгабаритай байгаа. Тэрэнэй һүүлээр, американска офицер Чхолвоньһоо хойгуур демиллитаризованно зонын урда хилэдэ асаржа, тэрээндэ автомат үгэһэн ба демаркационно хилэ дабахые дурадхаһан байна.

Хориин дунда һургуулида

ДИАФИЛЬМ ХАРУУЛБА

Һургуулиин 9-дэхи классай һурагшанарай үзэһэн программануудтай зохилдуулан «Декабристнар» гэжэ диафильм һаяхан харуулагдаба. Энэ фильмые физикын багша М. А. Цыренова табиһан байна. Фильм харуулхын урда түүхын багша П. Я. Похосоев дворянска революционернүүд тухай һонин хөөрэлдөө үнгэргөө.

АСУУДАЛНУУДАЙ ВЕЧЕР

Һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад асуудалнуудай вечер үнгэргэбэ. Вечертэ хабаадалсагшад наука, техникэ, географи, түүхэ, спорт болон уласхоорондын асуудал тухай ба бусад темэнүүдээр һургуулиин багшанарһаа тодо харюу абаһан байна.

Вечерэй һүүлээр танца, элдэб һонирхсолтой нааданууд болоо.

ШАТАРАЙ ТУРНИР

Һаяхан шатараар һургуулиин түрүү һуури эзэлхын түлөө 15 хүнэй хабаадалгатай шатарай турнир болобо. Турнирта 8, 9 ба 10-дахи классуудай һурагшад хабаадалсаһан байна. Мүрысөөндэ абажа болохо 8 очкоһоо 7,5 очко абаһан С. Мангатаев түрүү һуури, 6 очкотой Хандархаев 2-дохи һуури эзэлһэн байна.

БОКСЫН СЕКЦИ

Һургуулида боксын секци бии болгогдоһоор 3 жэл болохоёо байна. Секциин эхилһээр таһалгаряагүй ябаһан эдир боксёрнууд разрядтай болохые оролдожо, спортивна мэргэжэлээ улам дээшэлүүлнэ.

Үнгэрэгшэ хабар Заиграйн аймагай Үнэгэтэйн дунда һургуулиин боксёрнуудтай нүхэрэй ёһоной уулзалга болоо һэн. Эндэ хориинхид һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулһан байгаа.

Мүнөө тренер С. Собельников 2-дохи группын шэнэ боксёрнуудые һургажа байна.

А. Мангатханов.

Стол дээрэ наададаг теннисээр мүрысөөн

Стол дээрэ наададаг теннисэй городой түрүү һуури эзэлхын түлөө өөһэд хоорондын мүрысөөн Улаан-Удэдэ түрүүшынхеэ болобо.

Мүрысөөндэ һайндуранай 4 спортивна обществонууд — «Динамо», «Байкал», «Искра», «Урожай» ба № 1 һургуулиин спортивна коллектив хабаадалсаһан байна. Эндэ тус бүридөө түрүү һуури эзэлхын түлөө үсэд шанга тэмсэл болоо. Эрэшүүлэй дунда абажа болохо 12 очкоһоо 11 очко абаһан И. Зиннибер («Байкал») түрүү һуурида гаража, городой чемпионой нэрэзэргэдэ хүртэбэ. В. Лиханов («Искра»), Е. Иофин («Динамо») 10—10 очко абаа. Тиин эдэндэ үшөө нэмэлтэ нэгэ парти наадуулба. Тэрэнэй дүнгөөр В. Лиханов 2-дохи ба Е. Иофин 3-дахи һууринуудые эзэлһэн байна.

Эхэнэрнүүдэй дунда Э. Ахенянова («Искра») түрүү һуурида гаража, городой чемпионой нэрэзэргэдэ хүртэбэ. З. Семенова, Михалёва гэгшэд 2-дохи ба 3-дахи һууринуудые эзэлээ.

БМАССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерство энэ һонирхолтой спортоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөө һаяар үнгэргэхэнь.

А. Бабыкина.

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ.

«Бурят-Монголой үнэн» газетын коллектив редакциин таһагые даагша Митыпов Цыремпил Цыдыповичтэ ба тэрэнэй бүлэнэртэ инаг хайрата

МУНКО

хүбүүнэйнь наһа бараһантай дашарамдуулан гүнзэгы гашуудалаа мэдүүлнэ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря—3-23, партийной жизни, сельского хозяйства—10-17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности —4-52, мест. информации и писем—11.05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00701. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.